

**BORÇ İLİŞKİSİ DOLAYISIYLA İŞLENEN SUÇLARDA HAKSIZ
TAHRİK HÜKÜMLERİNİN UYGULANABİLİRLİĞİ BAĞLAMINDA
YARGITAY CEZA GENEL KURULU'NUN 2021/88 KARAR SAYILI
KARARININ İNCELENMESİ**

*Review Of Decision (Decision Number 2021/88) Of The Criminal
General Assembly Of The Court Of Cassation Within The Context Of
The Applicability Of The Provisions Of Unjust Provocation In Crimes
Committed Due To The Debt Relationship*

Ubeydullah TURAN*

Özet

Bu çalışmada, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 09.03.2021 tarihli ve 2017/362 Esas, 2021/88 Karar sayılı kararı incelenmiştir. Karara konu teşkil eden olayda, fail, alacağıın ödenmemesi nedeniyle hiddete kapılıp borçluya karşı neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçunu işlemiş olup; ilgili karar, söz konusu suçun faili hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağına yönelik hukuki problemin çözümüne ilişkindir. Bu çerçevede, çalışmamızda, borçlunun borcunu ödememesinin haksız bir fiil niteliğinde olup olmadığı değerlendirilmiştir. Bunun yanında, haksız tahrik hükümlerinin uygulanması bakımından haksız fiil ile buna tepki olarak işlenen suç arasında bir oran bulunması gerekip gerekmediği hususu incelenmiştir. Ayrıca, inceleme konusu olay bakımından, meşru savunma bağlamında değerlendirmelerde bulunulmuştur. Failin haksız tahrik hükümlerinden yararlanabilmesi için, işlediği suçu haksız fiilin etkisi altında işlemesi gerekliliği ile ilgili olarak, somut olay bağlamında değerlendirmeler yapılmıştır. Tüm bu değerlendirmeler çerçevesinde, neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçunu işleyen fail hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı belirlenmiştir.

Anahtar Kavramlar: *Haksız Tahrik, Borcun Ödenmemesi, Haksız Fiil, Meşru Savunma*

Abstract

In this study, the decision of the Criminal General Assembly of the Court of Cassation, dated 09.03.2021 and file number 2017/362, decision number 2021/88 has been examined. In the event that is the subject of the decision, the perpetrator got angry

---

* Araştırma Görevlisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye,
e-posta: ubeydullah.turan@hbv.edu.tr ORCID: 0000-0002-3304-3782

due to the non-payment of his/her credit and committed the crime of aggravated injury by the result, against the debtor; the relevant decision is about the solving of the legal problem as to whether the provisions of unjust provocation can be applied to the perpetrator of the crime in question. In this context, in our study, it has been evaluated whether the debtor's failure to pay his/her debt is in the nature of a tortious act. In addition, it has been examined whether there should be a ratio between the tortious act and the crime committed in response to it, in terms of the implementation of the provisions of unjust provocation. Besides, evaluations have been made in the context of self defense in terms of the event subject to study. Evaluations have been made in the context of the concrete case regarding the necessity of committing the crime under the influence of the tortious act, in order for the perpetrator to benefit from the provisions of unjust provocation. Within the framework of all these evaluations, it has been determined whether the provisions of unjust provocation can be applied to the perpetrator who committed the crime of aggravated injury by the result.

Keywords: *Unjust Provocation, Nonpayment of Debt, Tortious Act, Self Defense*

GİRİŞ

Çalışmanın konusunu oluşturan Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2021/88 Karar sayılı kararının incelenmesi kapsamında, haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasına ilişkin belirli hususların değerlendirilmesi gerekmektedir. Ceza Genel Kurulu'nun kararına konu teşkil eden olayda, borcunu ödemeyen borçluya karşı alacaklının işlediği bir suç söz konusudur. Bu suçu işleyen fail hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı, çalışmaya konu edilen hukuki problemi oluşturmaktadır. Bu hukuki problemin çözülmesi bağlamında, borçlu tarafından borcun ödenmemesinin, alacaklıya yönelik haksız bir fiil teşkil edip etmediği öncelikli olarak irdelenmelidir. Borcun ödenmemesinin haksız fiil olarak kabul edilmesi hâlinde ise, bu haksız fiilin etkisiyle işlenen suç ile haksız fiil arasında oran bulunup bulunmadığı ve böyle bir oran bulunmasının haksız tahrik hükümlerinin uygulanabilirliğine etkisi değerlendirme konusu yapılmalıdır. Bunun yanında, inceleme konusu olayda işlenen suçun, borcun ödenmemesi şeklindeki fiile tepki olarak mı yoksa olayın gelişimi içerisinde gerçekleşen diğer bir fiile tepki olarak mı gerçekleştiğinin tespiti de haksız tahrik hükümlerinin uygulanıp uygulanamaması bakımından önem arz etmektedir. Bu bağlamda, olayın gelişimi içerisinde gerçekleşen diğer fiilin hukuki niteliğinin ne olduğunun belirlenmesi de gerekmektedir. Çalışma kapsamında tüm bu hususlarda değerlendirmelerde bulunularak, somut olayda neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçunu işleyen fail hakkında haksız

tahrik hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı belirlenecektir.

I. YARGITAY CEZA GENEL KURULU KARARINA KONU TEŞKİL EDEN OLAY

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 09.03.2021 tarihli ve 2017/362 Esas, 2021/88 Karar sayılı kararına konu teşkil eden olay şu şekilde gerçekleşir: A, mobilya işiyle uğraşan ve kardeş olan B ve C'nin işyerinde çalışmaya başlar. A, yaklaşık iki hafta çalıştıktan sonra işten ayrılır. İşyerindeki yetkiliyle hesaplaşarak çalıştığı günler için ne kadar alacağı olduğunu belirlerler. A, daha sonra B'den parasını istemeye başlar. B de parası olduğu zaman ödeyeceğini söyler. Bir gün A, B'yi arar, kendisine ulaşamaması üzerine C'yi arayıp "Olacaklardan sorumlu değilim" diyerek telefonu kapatır. Bir süre sonra A, B ve C'nin işyerine giderek B'den alacağını ister. Burada A, B'ye yönelik olarak "Sana büyük zarar vereceğim" der ve dışarı çıkar. Yaklaşık beş dakika sonra işyerine geri gelen A, B'nin yakasından tutarak onu dışarı çıkarmaya çalışır. Bu sırada C ile işyerinde çalışanlar araya girerler. C, A'nın elindeki çakı bıçağını görmesi üzerine elindeki fırça sapıyla A'nın bıçak tuttuğu eline vurur. Yaşanan arbede esnasında A, C'yi sağ göğüs alt bölgesinden bir kez bıçaklar. C, iç organ yaralanmasına bağlı olarak hayati tehlike geçirecek şekilde yaralanır.

II. MERCİLERİN ÇÖZÜM ŞEKİLLERİ

Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararına konu teşkil eden olaya ilişkin olarak; A hakkında kasten yaralama suçundan açılan kamu davasında yapılan yargılama sonucunda, Bakırköy 12. Ağır Ceza Mahkemesi; A'nın, kasten yaralama suçundan Türk Ceza Kanunu'nun 86. maddesinin birinci fıkrası, aynı maddenin üçüncü fıkrasının e bendi, 87. maddesinin birinci fıkrasının d bendi ile 29, 62 ve 53. maddeleri uyarınca 2 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ve hak yoksunluğuna karar vermiştir¹.

Hükmün sanık müdafisi ve katılan vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine dosyayı inceleyen Yargıtay 3. Ceza Dairesi, "ilk haksız hareketin sanık A'dan kaynaklandığı gözetilmeden lehine haksız tahrik hükmü uygulanmak suretiyle eksik ceza tayini" isabetsizliğinden, ilk derece mahkemesi hükmünün

¹ A hakkında kasten yaralama suçundan açılan kamu davasında yapılan yargılama sırasında, Bakırköy 18. Asliye Ceza Mahkemesi, fiilin nitelikli kasten öldürme suçuna teşebbüsü oluşturabileceği gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş ve bunun üzerine dosyanın gönderildiği Bakırköy 12. Ağır Ceza Mahkemesi, söz konusu mahkûmiyet hükmünü kurmuştur.

bozulmasına karar vermiştir.

Bozma kararı üzerine ilk derece mahkemesi, “*eylemin, sanık A'nın alacağını defalarca istemesine karşın verilmemesi ve tartışma sırasında fırça sapı ile C'nin vurması üzerine haksız tahrik altında işlendiği ve olayın ani gelişimi, C'nin aldığı yara yeri ve sayısı gözetildiğinde A'nın haksız tahrik altında kasten yaralama suçu sabit olmakla bu suçtan cezalandırılması gerektiği kanaatine varılmış, bu gerekçe ile Yargıtay 3. Ceza Dairesi'nin bozma ilamında, olayın en baştan itibaren bütünsel olarak değerlendirilmediğinin düşünüldüğü ve bozma kararının yerinde görülmediği*” şeklindeki gerekçeyle bozmaya direnerek, A'nın önceki hüküm gibi mahkûmiyetine karar vermiştir.

Dosyanın Yargıtay Ceza Genel Kurulu'na gelmesi üzerine² yaptığı inceleme sonucunda Ceza Genel Kurulu, “*Önceden haber vermeden işyerinden ayrılan A'nın, çalıştığı günlerin ücretini hemen almak istemesi, B'nin ise A'ya belli bir süre sonra ücretini ödeyebileceğini belirtmesinden ibaret işçi-işveren ilişkisinden kaynaklanan ve çözüm mercisi hukuk mahkemeleri olan uyuşmazlığın haksız tahrik olarak kabulünün mümkün olmaması, A'nın alacağını istemek için işyerine geldiğinde “Sana büyük zarar vereceğim” diyerek tehdit ettikten sonra B'nin boğazına sarılarak dışarı çıkarmaya çalışması karşısında ilk haksız hareketin A'dan kaynaklanması, A'nın elinde çakı bıçağı olduğunu gören ve ağabeyi B'yi A'nın elinden kurtarmak isteyen C'nin ise, elindeki fırça sapıyla A'nın eline vurmasının da etki-tepki dengesini A lehine değiştirmeyecek ölçüde orantılı bir müdahale olması karşısında; ilk haksız hareketin A'dan kaynaklandığı anlaşıldığından A hakkında haksız tahrik hükmünün uygulanma koşullarının oluşmadığı kabul edilmelidir. Bu itibarla, Yerel Mahkemenin direnme gerekçesinin isabetli olmadığına, Yerel Mahkemenin aleyhe temyiz talebi bulunmayan direnme kararına konu mahkûmiyet hükmünün, “Sanık A hakkında haksız tahrik hükmünün uygulanma koşullarının oluşmadığının gözetilmemesi suretiyle eksik ceza tayini, aleyhe yönelen temyiz olmaması nedeniyle bozma nedeni yapılmamıştır.” eleştirisiyle onanmasına karar verilmelidir.” şeklindeki gerekçeyle, ilk derece mahkemesinin direnme kararına konu mahkûmiyet hükmünün onanmasına karar vermiştir.*

² Direnme kararına konu hükmün de sanık müdafisi tarafından temyiz edilmesi üzerine, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın “bozma” istekli tebliğnamesi ile Yargıtay Birinci Başkanlığı'na gelen dosya, Ceza Genel Kurulu'nca kararına direnilen Daireye gönderilmiş, Yargıtay 3. Ceza Dairesi'nce direnme kararının yerinde görülmemesi üzerine Yargıtay Birinci Başkanlığı'na iade edilen dosya, Ceza Genel Kurulu'nca değerlendirilmiştir.

III. ÇALIŞMAYA KONU EDİLEN HUKUKİ PROBLEM

İnceleme konusu olaya ilişkin olarak ilk derece mahkemesi ile Yargıtay Ceza Dairesi ve Ceza Genel Kurulu tarafından tartışılan ve çalışmamıza konu edilen hukuki problem; A'nın C'yi bıçakla yaralamak suretiyle işlediği neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçu bakımından, A hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasının mümkün olup olmadığıdır.

IV. HUKUKİ PROBLEMİN ÇÖZÜMÜ İÇİN DEĞERLENDİRİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

İnceleme konusu olaya ilişkin olarak mercilerin çözüm şekilleri incelendiğinde; ilk derece mahkemesinin, A'nın C'yi bıçakla yaralaması fiili bakımından, A hakkında haksız tahrik hükümlerini (TCK m. 29) uygulamak suretiyle, neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçundan (TCK m. 86, f. 1, f. 3-bent e; m. 87, f. 1-bent d) dolayı verilen cezada haksız tahrik indirimine gittiği görülmektedir. Yargıtay Ceza Dairesi'nin, ilk haksız hareketin sanık A'dan kaynaklandığı gerekçesiyle A hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağını belirterek hükmü bozmasının ardından ilk derece mahkemesi ilk kararında direnmiştir. İlk derece mahkemesi, direnme kararında, A'nın alacağını defalarca istemesine karşın verilmemesini ve tartışma sırasında fırça sapı ile C'nin A'ya vurmasını, A hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasını gerektirecek, A'ya yönelik haksız fiiller olarak değerlendirmiştir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu ise, A'nın alacağının verilmemesini, hukuk mahkemelerinde çözülmesi gereken, işçi-işveren ilişkisinden kaynaklanan bir uyuşmazlık olarak değerlendirerek, bunun, borçluyu yaralayan alacaklı hakkında haksız tahrik indirimine gidilmesini gerektirecek bir haksız fiil olmadığını kabul etmiştir. Ceza Genel Kurulu ayrıca, olayda ilk haksız hareketin A'dan kaynaklandığını, C'nin elindeki fırça sapıyla A'nın eline vurmasının, etki-tepki dengesini A lehine değiştirmeyecek ölçüde orantılı bir müdahale olduğunu ifade ederek, C'nin bu fiilin de, A hakkında haksız tahrik indirimine gidilmesini gerektirmediğini kabul etmiştir.

A. BORCUN ÖDENMEMESİNİN HAKSIZ BİR FİİL OLARAK KABUL EDİLİP EDİLEMEYECEĞİ

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun söz konusu değerlendirmeleri de dikkate alındığında; somut olay bakımından ve buna benzer diğer olaylarda, alacaklının alacağını alamamaktan dolayı duyduğu öfkeyle borçluya karşı işlediği suçlarda, borçlunun borcunu ödemeyi geciktirmek suretiyle vadesi gelmesine rağmen borcunu ödememesinin alacaklı hakkında haksız tahrik

hükümlerinin uygulanmasını gerektirecek haksız bir fiil olarak kabul edilip edilemeyeceği değerlendirilmelidir.

B. HAKSIZ FİİL İLE BUNUN ETKİSİNDE İŞLENEN SUÇ ARASINDA ORAN BULUNMASININ GEREKİP GEREKMEDİĞİ

İnceleme konusu olay bağlamında ayrıca, borçludan kaynaklanan haksız bir fiilin varlığı hâlinde, bu haksız fiil ile haksız fiilin meydana getirdiği hiddetin etkisinde borçluya karşı işlenen suç arasında bir oranın bulunmasının gerekip gerekmediği ve bu hususun haksız tahrik hükümlerinin uygulanabilirliğine etkisi, değerlendirme konusu yapılmalıdır.

C. BIÇAK BULUNAN ELE VURULMASININ CEZA HUKUKU BAKIMINDAN HANGİ ÇERÇEVDE DEĞERLENDİRİLECEĞİ VE BUNUN HAKSIZ TAHRİK HÜKÜMLERİNİN UYGULANMASINA ETKİSİ

Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararına konu teşkil eden olayda, C'nin, A'nın elindeki çakı bıçağını görmesi üzerine elindeki fırça sapıyla A'nın bıçak tuttuğu eline vurmasının, ceza hukuku bakımından hangi çerçevede değerlendirileceği belirlenmelidir. Bu belirleme doğrultusunda, C'nin A'nın eline vurması üzerine A'nın C'yi bıçakla yaralaması fiili bakımından, A hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasının mümkün olup olmadığı değerlendirilmelidir. Bu çerçevede, inceleme konusu olayda A'nın C'ye karşı işlediği neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçunu, C'nin borcunu ödememesi şeklindeki fiile tepki olarak mı yoksa C'nin A'nın bıçak tuttuğu eline vurması şeklindeki fiile tepki olarak mı işlediğinin belirlenmesi gerekmekte olup; C'den kaynaklanan söz konusu fiillerin niteliği de göz önünde bulundurulmak suretiyle, A hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı değerlendirilmelidir.

V. DOKTRİN VE YARGITAY KARARLARI ÇERÇEVESİNDE YAPILAN DEĞERLENDİRME

A. BORCUN ÖDENMEMESİNİN HAKSIZ BİR FİİL OLARAK KABUL EDİLİP EDİLEMeyeceğine İlişkin DEĞERLENDİRME

İnceleme konusu olay bağlamında ilk değerlendirme konusu; borcun ödenmesinin geciktirilmesi dolayısıyla öfkeye kapılan alacaklının borçluya karşı işlediği suçlarda, borçlunun borcunu ödemeyi geciktirmek suretiyle vadesi gelmesine rağmen borcunu ödememesinin, alacaklı hakkında haksız

tahrik hükümlerinin uygulanmasını gerektirecek haksız bir fiil olarak kabul edilip edilemeyeceğine ilişkin olacaktır. Bu değerlendirme sonucunda, inceleme konusu olayda B ve C'nin A'ya olan borçlarını ödememesi üzerine gelişen süreçte, A'nın C'ye karşı işlediği neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçundan dolayı alacağı cezada haksız tahrik nedeniyle indirimle gidilip gidilmeyeceği belirlenecektir.

Türk Ceza Kanunu'nun 29. maddesinde düzenlenmiş olan³ haksız tahrik; bir kişinin, haksız bir fiilin kendisinde meydana getirdiği hiddetin etkisi altında suç işlemesi hâlinde, o kişinin kusur yeteneğindeki azalmayı ifade etmektedir⁴. Belirli şartların gerçekleşmesi hâlinde, haksız tahrik dolayısıyla failin cezasında indirimle gidilmektedir⁵. Haksız tahrik hükümlerinin uygulanabilmesi için; tahrik teşkil eden bir fiil gerçekleşmeli, bu fiil haksız olmalı, haksız fiil sonucunda failde hiddet veya şiddetli elem ortaya çıkmalı ve haksız fiili gerçekleştiren kişiye karşı bu etki altında suç işlenmiş olmalıdır⁶.

Haksız tahrikten bahsedebilmek için, tahrik nedeni oluşturan bir haksız fiilin bulunması gerekirken⁷, fiilin haksız olması yeterli olup, suç teşkil etmesi gerekmez⁸. Fiilin haksız sayılması için, suç teşkil etmesi gerekmediği gibi,

³ “Haksız tahrik” başlığını taşıyan Türk Ceza Kanunu'nun 29. maddesi şu şekildedir: “Haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işleyen kimseye, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine on sekiz yıldan yirmi dört yıla ve müebbet hapis cezası yerine on iki yıldan on sekiz yıla kadar hapis cezası verilir. Diğer hâllerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir.”

⁴ İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 18. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 520.

Haksız tahrik durumunda failin cezasında indirim yapılmasının nedeni, haksız bir harekete maruz kalan kimsenin içine düştüğü hiddet ve şiddetli elemin tesiri altında suç işlemesi olup; bu durum, kişinin kusurluluğuna etkili olmaktadır. (M. Emin Artuk/Ahmet Gökçen/M. Emin Alşahin/Kerim Çakır, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 598-599.)

Haksız tahrikin etkisi altında suç işleyen kişinin, kusur yeteneği azalmış, davranışlarını hukukun icaplarına göre yönlendirme yeteneği etkilenmiştir. (Mahmut Koca/İlhan Üzülmöz, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 360.)

⁵ TCK'nın 29. maddesi, kişinin haksız fiilin kendisinde oluşturduğu hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işlemesi hâlinde, bu suçtan dolayı verilecek olan cezanın belli bir oranda indirilmesini öngörmüştür. (Özgenç, s. 519.)

⁶ Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 599. ; Koca/Üzülmöz, s. 362.

⁷ Ortada haksız bir fiil bulunmuyorsa, haksız tahrikten bahsedilemez. (Koca/Üzülmöz, s. 362.)

⁸ Özgenç, s. 522.

borçlar hukuku anlamında haksız fiil olması da şart değildir⁹. Türk Ceza Kanunu'nda, haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasını gerektirecek fiilin yalnızca haksız olmasından bahsedilmiş, hangi fiillerin tahrik niteliğinde olduğuna ilişkin bir belirlemede bulunulmamıştır¹⁰. Hâkim, toplumda geçerli olan davranış normlarını dikkate alarak, somut olayın özelliklerine göre, fiilin haksız olup olmadığını takdir edecektir¹¹. Fiilin haksız olup olmadığı değerlendirilirken, yalnızca yazılı hukuk kurallarının değil, hukuk düzeninin tamamının göz önünde bulundurulması gerekir¹².

Fiilin haksız olmasından anlaşılması gereken, fiilin ceza hukukuna veya borçlar hukukuna aykırı olması değilken; fiilin haksızlığı bağlamında hukuka aykırılık, hukuk düzeninin bütünü çerçevesinde bir hukuka aykırılıktır¹³. Hukuk düzeninin onaylamadığı bir fiil haksız olarak kabul edilir, nitekim TCK'nın 29. maddesinin gerekçesinde, haksız fiil terimi, 'bir davranışın hukuk düzenince tasvip edilmemesi' olarak tanımlanmıştır¹⁴. Dolayısıyla,

⁹ Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 601-602.

¹⁰ Koca/Üzülmez, s. 362.

¹¹ Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 602.

Fiilin haksız olup olmadığı, toplumsal düzende hâkim olan değer yargılarına göre, hâkim tarafından takdir edilir. (Koca/Üzülmez, s. 362.)

¹² Koca/Üzülmez, s. 362.

"Bir fiilin haksızlığı, toplumsal yaşam içerisinde etkili olan değer yargılarına göre hâkim tarafından tespit edilmektedir. Hâkim, bir eylemin haksızlık içeriğini değerlendirirken, sadece yazılı hukuk kurallarına göre değil, bir bütün olarak hukukun tüm kaynaklarına göre bir değerlendirme yapmak durumundadır. Dolayısıyla, burada geçen haksızlık, herhangi bir hukuk disiplinine özgülenebilir bir kavram olmayıp, tüm hukuk düzeni için geçerli bir kavramdır." (Veli Özer Özbek/Koray Doğan/Pınar Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 421.)

¹³ İbrahim Çetin, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 80-81.

"İster suç, ister haksız fiil, ister bir idari ihlâl söz konusu olsun, hukuka aykırılık genel bir mahiyet taşımaktadır. Norma aykırı her bir fiil, öncelikle ilgili olduğu hukuk dalına aykırı olmakla birlikte, hukukun birliği ve bütünlüğü dikkate alındığında hukukun geneli bakımından da hüküm ifade etmektedir. Bu bağlamda, hukuka aykırılık, fiilin hukuk düzeni ile çatışması anlamına gelmektedir." (Tuğrul Katoğlu, Ceza Hukukunda Hukuka Aykırılık, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 36.)

¹⁴ Burcu Demren Dönmez, "Ceza Sorumluluğunu Azaltan Bir Neden Olarak Haksız Tahrik", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 2013, 71 (1), 267-294, s. 278.

Fiilin haksız olup olmadığı konusunda, objektif ölçülere göre hukuk düzeninin böyle bir davranışı onaylayıp onaylamadığı göz önünde bulundurulur. (Bahri Öztürk/Mustafa Ruhan Erdem, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, 21. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 336.)

haksız tahrike ilişkin maddede geçen “haksız bir fiil” ibaresi, mağdurdan kaynaklanan hareketin hukuk düzeninin tasvip etmediği bir hareket olması, fiilin hukuk düzeni ile çatışması anlamına gelir¹⁵. Haksız tahriki oluşturan fiilin mutlaka haksız bir fiil olması gerekirken, hukuka aykırı her davranış, haksız fiil olarak değerlendirilir¹⁶.

Bu teorik açıklamalardan sonra, değerlendirme konusunu teşkil eden, borçlunun borcunu ödemeyi geciktirmesinin, alacaklının bunun etkisiyle işlediği suçlarda alacaklı hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasını gerektirecek haksız bir fiil olup olmadığı hususunda Yargıtay’ın kararlarını ele almak gerekir¹⁷.

Yargıtay’ın birçok kararında, hukuki ihtilafa konu olan hususların, haksız tahrik olarak değerlendirilemeyeceği kabul edilmektedir¹⁸. Borçlu

¹⁵ Devrim Aydın, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Haksız Tahrik”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2005, 54 (1), 225-254, s. 234.

¹⁶ Özbek/Doğan/Bacaksız, s. 420. ; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 601.

Haksız tahrikin varlığı için aranan tahrik edici fiilin, hukuka aykırı olması şarttır. (Devrim Aydın, “Haksız Tahrik Kurumuna İlişkin Bazı Sorunlar”, Terazi Hukuk Dergisi, 2020, 15 (162), 236-247, s. 240.)

¹⁷ Çalışmada yer verilen Yargıtay kararları, Yargıtay’ın karar arama sitesi olan “<https://karararama.yargitay.gov.tr/>” bağlantılı internet sitesinden alınmıştır.

¹⁸ “Taraflar arasında, dedelerinden kalan ve sanığın annesine miras olarak düşen tarlada bulunan ağacın, katılan tarafından satın alındığı, sanığın, o ağacı katılandan istediği, katılanın da parasını ver vereyim dediği olayda, katılan tarafından sanığa yöneltilmiş haksız tahrik teşkil edebilecek herhangi bir eylemin bulunmadığı, Dairemizin yerleşik içtihatları kapsamında taraflar arasında hukuki ihtilafa konu olan hususların, 5237 sayılı TCK’nin 29. maddesi kapsamında haksız tahrik olarak değerlendirilemeyeceğinin kabul edildiği gözetilmeyerek, sanık hakkında 5237 sayılı TCK’nin 81/1 ve 35/2. maddelerine göre belirlenen 12 yıl hapis cezası üzerinden, aynı Kanun’un 29. maddesi uyarınca (1/4) oranında haksız tahrik indirimi uygulanmak suretiyle sanık hakkında eksik ceza tayini ... bozmayı gerektirmiştir” (Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 2020/4909 E., 2021/8489 K., 20.05.2021.)

“Sadece hukuki ihtilafların tahrik nedeni olmadığı gibi, mağdurdan kaynaklanan ve haksız tahrik nedeni olabilecek herhangi bir söz veya davranış olmadığı halde, yazılı biçimde TCK’nin 29. maddesinin uygulanması, aleyhe temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır.” (Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 2020/1312 E., 2020/2511 K., 26.10.2020.)

“Olay günü ve öncesinde maktulden sanığa yönelen ve haksız tahrik oluşturan herhangi bir söz veya davranış olmadığı, taraflar arasındaki uyumsuzlukların hukuki ihtilaf seviyesinde kaldığı, mağdurun sanık için çekmiş olduğu krediye teminat olarak devraldığı evi tekrar sanığa devretmeye yanaşmaması şeklindeki eyleminin sanık lehine haksız tahrik hükmünün uygulanmasını gerektirmeyeceği anlaşıldığı halde, TCK’nun 29. maddesinin uygulanması suretiyle eksik ceza tayini ... bozmayı gerektirmiştir” (Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 2018/290 E., 2018/1646 K., 09.04.2018.)

“Tasarlayarak kasten öldürme suçundan kurulan hükümde; oluşa ve dosya kapsamına göre;

şahsın borcunu ödemeyi geciktirmesi veya borcunu inkar etmesi üzerine, alacaklı ve borçlu arasında, alacak-borç ilişkisinden kaynaklanan bir hukuki ihtilaf doğmaktadır. Yargıtay, borçlunun borcunu ödememesi suretiyle alacaklı ve borçlu arasında çıkan anlaşmazlığı, hukuki ihtilaf mahiyetinde bir anlaşmazlık olarak kabul etmekte olup¹⁹; Yargıtay'ın birçok kararında, alacak-

maktulle sanığın babası ... arasında, maktule ait arsaya konut inşaatı yapılması nedeniyle hukuki uyumsuzlıklardan kaynaklanan çekişmeler bulunduğu, bu minvalde; 24/10/2007 günü taraflar arasında bu sebeplerle yaşanan tartışma sırasında, herhangi bir fiili müdahaleye maruz kalmayan ...'ın kalp krizi geçirdiği, kalbi durmuş bir şekilde hastaneye getirildiği, hastanede beş ay süre ile gördüğü tedavinin ardından, 27/03/2008 tarihinde taburcu edildiği, ancak 23/06/2008 tarihinde akciğer rahatsızlığı nedeniyle yeniden hastaneye yatırıldığı ve 28/10/2008 günü, kalp krizi sonrasında gelişen komplikasyonlar nedeniyle öldüğü, bunun üzerine sanığın, babasının ölümünden sorumlu tuttuğu maktülü yapmış olduğu plan uyarınca öldürdüğü olayda, 24/10/2007 günü ve öncesinde maktulden sanığa ve babasına yönelen ve haksız tahrik oluşturan herhangi bir söz veya davranış olmadığı, taraflar arasındaki uyumsuzlukların hukuki ihtilaf seviyesinde kaldığı, sanığın, babasının ölümünde herhangi bir kusuru bulunmayan maktülü sorumlu tutmasının lehine haksız tahrik hükmünün uygulanmasını gerektirmeyeceği anlaşıldığı halde, TCK'nun 29. maddesinin uygulanması suretiyle eksik ceza tayini ... bozmayı gerektirmiş" (Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 2016/290 E., 2017/2227 K., 12.06.2017.)

"Oluşa ve dosya içeriğine göre; maktul Serap ve kardeşlerinin hisse sahibi oldukları araziye müteahhit olan sanık Mehmet'e vererek kat karşılığı inşaat sözleşmesi yaptıkları, olay tarihinden önce sözleşmeden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi gerekçesiyle aralarında hukuki uyumsuzluklar yaşandığı, hukuki nitelikteki bu uyumsuzluğun tahrik nedeni kabul edilemeyeceği ancak, maktülün olay tarihinden önce ve olay günü sanığa hakaret ettiği, haksız tahrik niteliğindeki bu davranışlar nedeniyle, sanığın maktülü av tüfeğiyle vurarak öldürdüğü olayda; maktulden kaynaklanan haksız eylemin niteliği göz önüne alınarak, haksız tahrikten dolayı 12 ila 18 yıl arasında hapis cezası öngören TCK'nun 29. maddesi uyarınca uygulama yapıldığı sırada, üst sınıra yakın makul bir indirim yapılması gerekirken, 15 yıl hapis cezasına hükmedilerek eksik ceza tayini, bozmayı gerektirmiş" (Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 2009/9467 E., 2011/4134 K., 28.06.2011.)

¹⁹ "Sanıkların olay tarihinde peşin para ile hayvan alacaklarını bahane ederek katılanın köyüne gittikleri, pazarlık yaparak toplam dört adet büyükbaş hayvanı 18.500 TL'ye satın aldıkları, 4500.TL'yi peşin kalanını da 20.10.2011 tarihinde sanık ...'in ödeyeceğini söyleyerek ikna ettikleri, sanıkların hayvanları satmasına rağmen katılanın kalan borcunu ödemedikleri, bu surette üzerlerine atılı suçu işledikleri iddia olunan olayda, sanıkların katılana yönelik iradesini sakatlayacak, denetim imkanını ortadan kaldıracak şekilde hileli bir davranışlarının bulunmadığı, sanıkların katılana söylediği iddia edilen sözlerin hile boyutuna ulaşmayan basit yalan niteliğinde olduğu, sanıklar ile katılan arasındaki anlaşmazlığın hukuki ihtilaf mahiyetinde olduğu anlaşılmalıdır; sanıkların yasal unsurları itibarıyla oluşmayan atılı suçtan beraatleri yerine oluşa ve dosya kapsamına uygun olmayan yetersiz gerekçeyle yazılı şekilde mahkumiyetlerine hükmedilmesi ... yasaya aykırı" (Yargıtay 11. Ceza Dairesi, 2021/13587 E., 2021/14079 K., 29.12.2021.)

"Sanığın yurt dışından zayıflama hapları getirip, satmak istediği için sanıktan toplamda 450 bin TL borç para aldığını, borcunu 600 bin TL olarak faizi ile birlikte ödemediğini, borç para alırken katılana boş teminat seneti verdiğini, borcunu ödemesine rağmen katılanın 15 bin TL daha borcu olduğunu söyleyerek seneti geri vermediğini, daha sonra seneti 600 bin TL olarak doldurup, hakkında icra takibi başlattığını, katilandan inşaat yapacağını söyleyerek

borç meselesinden kaynaklı hukuki ihtilafın haksız tahrik nedeni olamayacağı belirtilmiştir²⁰.

para almadığı yönündeki inkara dayalı savunması, katılanın ise sanıkla beraber kurdukları gayrimenkul şirketi kapsamında inşaat işi yapacaklarından bahisle 550 bin TL'yi sanığa verdiğini beyan etmesine rağmen sanığı ve ailesini tanıdığı için sanığa parayı verirken herhangi bir sözleşme yapmadıkları yönündeki beyanı, tanık anlatımı, Kadıköy 2. İcra Müdürlüğü'nün 2011/2286 Esas sayılı dosyası ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde sanığın katılana yönelik iradesini sakatlayacak, denetim imkanını ortadan kaldıracak şekilde hileli bir davranışının bulunmadığı, sanık ile katılan arasındaki anlaşmazlığın hukuki ihtilaf mahiyetinde olduğu anlaşılmakla; sanığın yasal unsurları itibarıyla oluşmayan atılı suçtan beraati yerine oluşa ve dosya kapsamına uygun olmayan yetersiz gerekçeyle mahkumiyetine hükmedilmesi, yasaya aykırır" (Yargıtay 11. Ceza Dairesi, 2021/22883 E., 2021/9381 K., 27.10.2021.)

"Müştekinin şikayetinde; şüphelilerden ...'nın kereste almak için dükkana gelerek senet karışığı kereste aldığını, kendisini kardeşi ... olarak tanıttığı gibi senedi de "Ege Dekor Mobilya-dekorasyon- İnşaat ..." kaşesi ile imzaladığı, sonra protesto çekilmesine rağmen senetleri zamanında ödemediği ve icra takibi yapsa dahi imzaya itiraz edecekleri için sonuç alamayacağını belirterek şikayetçi olduğu olayda; şüpheli ...'nin de, diğer şüpheli ...'in de söz konusu imzanın ...'ye ait olduğunu; müştekinin her ikisini de tanıdıklarını, verilen senetlerin bir kısmını ödedikleri halde bir kısmını maddi durumlarının bozulmasından dolayı ödememelelerinden dolayı müştekinin şikayet ettiğini belirttikleri, dolayısıyla borcun kabul edilmesi ve imzanın ... tarafından atıldığını ve senetlerin ... tarafından düzenlendiğini her iki şüphelinin de belirtmesi karşısında; eylemin hukuki ihtilaf arzettiği dosya kapsamındaki tüm delillerden anlaşılacakla" (Yargıtay 11. Ceza Dairesi, 2021/35007 E., 2021/9105 K., 25.10.2021.)

"Katılan ile sanıkların aynı semtte oturmaları nedeniyle yakın ilişki kurdukları, bu esnada sanık ...'nin katılana ailesinin işlerinin çok bozulduğunu, çocuklarının iflas edeceklerini, bunalıma girdiklerini belirterek on gün sonra iade edilmek üzere katılandan borç para istediği, katılanın da sanıkların zor durumda olduklarına inanarak isteği kabul ettiği ve suç tarihinde sanıklarla birlikte ... Şubesi'ne giderek hesabında bulunan 200.000.TL'yi çekerek sanıklara elden teslim ettiği, daha sonra sanık ...'un katılandan aldığı parayı ortağı bulunduğu şirket hesabına yatırdığı, katılan tarafından söz konusu paranın iadesi istenilmesine rağmen sanıklar tarafından paranın alındığının inkar edildiği, bu surette sanıkların iştirak halinde dolandırıcılık suçunu işledikleri iddia ve kabul olunan somut olayda; sanıkların aşamalarındaki inkara yönelik savunmaları, katılan beyanı, tanık anlatımları ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde, sanıkların katılana yönelik iradesini sakatlayacak, denetim imkanını ortadan kaldıracak şekilde hileli bir davranışlarının bulunmadığı, sanıkların katılana söylediği iddia edilen sözlerin hile boyutuna ulaşmayan basit yalan niteliğinde olduğu, sanıklar ile katılan arasındaki anlaşmazlığın hukuki ihtilaf mahiyetinde kaldığı anlaşılmakla; sanıkların yasal unsurları itibarıyla oluşmayan atılı suçtan beraatleri yerine oluşa ve dosya kapsamına uygun olmayan yetersiz gerekçeyle mahkumiyetlerine hükümlenmesi, yasaya aykırır" (Yargıtay 11. Ceza Dairesi, 2021/15401 E., 2021/8076 K., 07.10.2021.)

²⁰ "Alacak meselesinden kaynaklı hukuki ihtilafın haksız tahrik nedeni olamayacağı gözetilmeyerek, sanığın eylemini tahrik altında kalarak işlediği gerekçesiyle 5237 sayılı TCK'nin 29. maddesi uyarınca haksız tahrik indirimi yapılarak sanık hakkında eksik ceza tayini ... bozmayı gerektirmiştir" (Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2020/17786 E., 2021/2369 K., 28.01.2021.) "Tarafklar arasındaki alacak meselesinden kaynaklı hukuki ihtilafın haksız tahrik nedeni olmayacağı ve dosya içeriğine göre suç tarihinde bu nedenle çıkan tartışmanın kavgaya dönüştüğü olayda ilk haksız hareketin suçtan geldiği anlaşılmakla, mahkemenin haksız tahrik

Yargıtay 3. Ceza Dairesi, restoranda yemek yedikten sonra hesabı ödemeyen şahsa karşı restoranda çalışan garsonun kasten yaralama suçunu işlediği olayda; hesabın ödenmemesi dolayısıyla alacak-borç meselesinden kaynaklı bir hukuki ihtilaf doğduğunu ve bu hukuki ihtilafın haksız tahrik nedeni teşkil etmeyeceğini ifade etmiştir²¹. Dolayısıyla Yargıtay Ceza Dairesi, kasten yaralama suçunun mağduru olan kişinin hesabı ödememe şeklindeki fiilinin, ona karşı hesabı ödememesi nedeniyle suç işleyen fail bakımından haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasını gerektirecek bir haksız fiil olmadığını kabul etmiştir. Yargıtay 3. Ceza Dairesi, suç teşkil eden fiilini ‘alacağını alamamaktan kaynaklı tahrik altında kalarak işlediği’ gerekçesiyle sanık hakkında haksız tahrik indirimini uygulanmasını, bozma nedeni olarak değerlendirmektedir²². Yargıtay’ın söz konusu kararlarına göre;

hükümlerini uygulamamasında bir isabetsizlik görülmediğinden tebliğnamenin bu yöndeki bozma görüşüne iştirak edilmemiştir.” (Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2020/14976 E., 2020/20036 K., 23.12.2020.)

“Sanık ile mağdur arasındaki tartışmanın aralarındaki alacak borç ilişkisinden kaynaklanan hukuki ihtilaf mahiyetinde olduğu anlaşılacakla, koşulları oluşmamasına rağmen cezasından haksız tahrik nedeniyle indirim yapılması suretiyle eksik cezaya hükmolunması ... bozmayı gerektirmiş” (Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 2019/1615 E., 2019/3119 K., 17.06.2019.)

Aynı yönde kararlar için bakınız:

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 2021/760 E., 2021/1963 K., 22.02.2021.

Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2020/15718 E., 2020/19941 K., 22.12.2020.

Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2020/9894 E., 2020/14415 K., 22.10.2020.

Yargıtay 8. Ceza Dairesi, 2017/25285 E., 2019/9624 K., 08.07.2019.

Yargıtay 8. Ceza Dairesi, 2017/4981 E., 2019/3743 K., 18.03.2019.

²¹ “Mahkemece, sanığın garson olarak çalıştığı restoranda katılanın hesabı ödememesi şeklindeki eylemin sanık lehine haksız tahrik nedeni teşkil ettiğinin kabulü ile sanık hakkında TCK’nin 29. maddesi gereği 1/4 oranında haksız tahrik indirimini uygulandığının anlaşılması karşısında, alacak borç meselesinden kaynaklı hukuki ihtilafın haksız tahrik nedeni teşkil etmeyeceğinin gözetilmemesi suretiyle sanık hakkında eksik ceza tayini ... bozmayı gerektirmiş” (Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2020/15969 E., 2021/1685 K., 21.01.2021.)

²² “Sanık hakkında kasten yaralama suçundan kurulan hükümde alacak borç meselesinden kaynaklı hukuki ihtilafın haksız tahrik nedeni olamayacağı gözetilmeyerek, sanığın eylemini katılardan olan alacağını alamamaktan kaynaklı tahrik altında kalarak işlediği gerekçesiyle 5237 sayılı TCK’nin 29. maddesi gereği haksız tahrik indirimini yapılmak suretiyle eksik cezaya hükmolunması ... bozmayı gerektirmiş” (Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2020/13990 E., 2020/19383 K., 17.12.2020.)

“Sanıklar hakkında kasten yaralama suçundan kurulan hükümlerde alacak borç meselesinden kaynaklı hukuki ihtilafın haksız tahrik nedeni olamayacağı gözetilmeyerek, sanıkların eylemlerini mağdurdan olan alacaklarını alamamaktan kaynaklı tahrik altında kalarak işlediği gerekçesiyle 5237 sayılı TCK’nin 29. maddesi gereği haksız tahrik indirimini yapılmak suretiyle eksik cezalara hükmolunması” (Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2020/12411 E., 2020/16638 K., 18.11.2020.)

kişinin alacağını alamaması tahrik nedeni oluşturmazken, borçlunun borcunu ödememesi, bunun etkisiyle alacaklının işlediği suç bakımından haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasını gerektirecek haksız bir fiil olarak kabul edilemez.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 17.01.2019 tarihli ve 2015/1219 Esas, 2019/13 Karar sayılı kararında da, sadece hukuki ilişkiye dayalı bir alacağın doğmasının ya da bir borcun ödenmemesinin tek başına haksız tahrik sebebi oluşturmayacağı, Yargıtay Ceza Dairelerinin ve Ceza Genel Kurulu'nun yerleşik içtihatlarının da bu yönde olduğu belirtilmiştir²³. Yargıtay, borçlunun borcunu ödememekten ibaret eyleminin hukuki ihtilaf oluşturacağını, haksız tahrik kapsamında değerlendirilemeyeceğini ifade etmekte olup²⁴; ücret alacağı

²³ “Sanıklara ait iş yerinden farklı zamanlarda gizlice kontör kartı alan mağdurun bu eyleminden dolayı sanıkların hukuki alacaklarının oluştuğu, bu hukuki alaktan dolayı sanıkların TCK'nın 150. maddesinin 1. fıkrasındaki özel düzenleme dolayısıyla nitelikli yağma suçuna teşebbüsten değil kasten yaralama ve tehdit suçlarından cezalandırıldıkları, mağdurdan kaynaklanan haksız fiillerin bulunması hâlinde TCK'nın 29. maddesinde düzenlenen haksız tahrik hükümlerinin uygulanabileceği, sadece hukuki ilişkiye dayalı bir alacağın doğmasının ya da bir borcun ödenmemesinin tek başına haksız tahrik sebebi oluşturmayacağı, Yargıtay Özel Dairelerinin ve Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun yerleşik içtihatlarının da bu yönde olduğu, ancak hukuki alacağı tahsil amacıyla kasten yaralama ve tehdit suçlarını işlediklerinin kabulü gerekmektedir. Bu itibarla, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazının kabulüne, Özel Daire onama kararının kaldırılmasına, Yerel Mahkeme hükmünün TCK'nın 29. maddesinin uygulanmaması isabetsizliğinden bozulmasına karar verilmelidir.” (Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2015/1219 E., 2019/13 K., 17.01.2019.)

Söz konusu karara ilişkin çoğunluk görüşüne katılmayan Ceza Genel Kurulu Üyesi, şu gerekçelerle karşı oy kullanmıştır: “Hukuki ilişki nedeniyle nitelikli yağma (TCK 149/1-c ve d kapsamında iken) yasal olarak yağmanın daha az cezayı gerektiren hali olan TCK 150/1 maddesi kapsamındaki suçta dönüşmüştür. Ceza Genel Kurulunun çoğunluk görüşü nedeniyle sanıkların cezası hukuki ilişki nedeniyle iki kez indirilecektir. Yağma suçları haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasına elverişli olmayan suç tipidir. Hukuki ilişki nedeniyle nitelikli yağma suçu daha az cezayı gerektiren TCK 150/1. madde gereğince sanıkların cezası tehdit ve yaralama nedeniyle daha az alacakları ceza haksız tahrik nedeniyle indirilemeyecektir.”

Çoğunluk görüşüne katılmayan altı Ceza Genel Kurulu Üyesi de, benzer düşüncelerle karşı oy kullanmışlardır.

²⁴ “Mağdurun borcunu ödememekten ibaret eyleminin hukuki ihtilaf olduğu, haksız tahrik kapsamında değerlendirilemeyeceğinin gözetilmemesi” (Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2018/11682 E., 2019/7353 K., 04.04.2019.)

“Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun ve özel dairelerin duraksamasız biçimde sürdürülen uygulamalarına göre, hukuki ihtilafların suç işlemede tahrik nedeni kabul edilmeyeceği benimsenmiştir. ... Hukuki ihtilaf dışında maktulden sanığa yönelik haksız söz ve fiilin bu-

nedeniyle ortaya çıkan alacak-borç ilişkisinin de hukuki ihtilaf niteliğinde olduğunu ve haksız tahrik nedeni olamayacağını kabul etmektedir²⁵. Yargıtay'a göre, alacağını uzun süre boyunca alamamaktan kaynaklanan hiddetin etkisiyle suç işlenmesi durumunda, haksız tahrik hükümleri uygulanamayacak olup; haksız tahrikin kabul edilebilmesi için, haksız tahrik oluşturacak başkaca herhangi bir söz veya eylem bulunması gerekmektedir²⁶.

lunmadığı açıktır. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın; 'Sanığın, maktulden olan alacağını istemesine rağmen, maktulün kendisini yaklaşık 2 yıl boyunca oyaladığı ... sanığın maddi sıkıntıya düştüğü dikkate alındığında, haksız tahrik hükümlerinin sanık yararına uygulanması gerektiği' biçimindeki bozma öneren düşüncesinin TCK'nun 29. maddesi anlamında haksız bir fiil teşkil etmemektedir. Sanığın alacağı kambiyo senedine bağlıdır. Alacağını icra kanalıyla kovalaması mümkündür. Aksi halde her alacak sorunu, bu tür bir suçun işlenmesine gerekecek teşkil edecektir. Hukuki ihtilafların, haksız tahrik teşkil etmediği vurgulanmış idi. Bu sebeple; Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının, bozma öneren düşüncesi azınlık tarafından benimsenmemiştir." (Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin 28.02.2013 tarihli ve 2012/5877 Esas, 2013/1588 Karar sayılı bozma kararına katılmayan daire üyelerinin karşı oy yazısından)

Sanıkların, mağduru, borcunu ödemesini sağlamak amacıyla zorla araca bindirerek hürriyetinden yoksun bırakmaları şeklinde gelişen bir olaya ilişkin olarak, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan dolayı yargılama yapan ilk derece mahkemesi, borç ödenmemesinin hukuki ihtilaf niteliğinde olması sebebiyle bunun haksız tahrik nedeni teşkil etmeyeceğinden, TCK'nın 29. maddesinin uygulanması yoluna gitmemiştir. Yargıtay 14. Ceza Dairesi de, 22.04.2014 tarihli ve 2012/8044 Esas, 2014/5454 Karar sayılı kararı ile ilk derece mahkemesi hükmünün onanmasına oyçokluğuyla karar vermiştir. Onama kararına ilişkin çoğunluk görüşüne katılmayan daire üyesi karşı oy yazısında, şu gerekçelerle, sanıklar hakkında TCK'nın 29. maddesinin uygulanma şartlarının oluştuğunu belirtmiştir: "Sanıkların hukuki ihtilaf olarak nitelenen alacağını alamamaktan kaynaklanan bir tepki ile eylemi gerçekleştirmeleri haksız tahrik nedenidir. Zira TCK'nın 150. maddesinde hukuki bir alacağın tahsili amacıyla tehdit ve cebir kullanılması halinde yağma suçunun oluşmayacağı, ancak tehdit ve yaralama suçunun oluşacağı kabul edilmektedir. Bu düzenleme karşısında, hukuki alacağın tahsili için yapılması halinde, yağma suçu dahi vasıf değiştirirken, bu amaçla işlenen hürriyetten yoksun kılma suçunda haksız tahrik hükümlerinin uygulama şartlarının oluşmayacağını kabul etmek kendi içinde tutarlı olmaz. Bu nedenle somut dosyamızda da eylem, hukuki alacağın tahsili amacıyla gerçekleştirildiğinden, haksız tahrik hükümlerinin uygulanma şartları oluşmuştur ve uygulanmalıdır."

²⁵ "Sanık ile katılanın abisi arasında ödünç mal verilmesi ve katılan ile sanık arasında da ücret alacağı nedeniyle alacak borç ilişkisi bulunduğu, alacak borç meselesinden kaynaklı hukuki ihtilafın haksız tahrik nedeni olamayacağı gözetilmeyerek, TCK'nın 29. maddesi gereği haksız tahrik indirimi yapılmak suretiyle eksik ceza tayini ... bozmayı gerektirmiş" (Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2018/10942 E., 2019/4373 K., 04.03.2019.)

²⁶ "Alacak borç meselesinden kaynaklı hukuki ihtilafın haksız tahrik nedeni olamayacağı, katılan ...'dan kaynaklanan ve sanığa yönelen haksız tahrik oluşturacak başkaca herhangi bir söz veya eylem de bulunmadığı halde, mahkemece "sanığın ...'dan alacağı olması ve uzun süre parasını alamamasının sanıkta yarattığı hiddet ve eylemin etkisiyle hareket ettiği" şeklindeki kabul ile sanık lehine TCK'nın 29. maddesi uyarınca (1/4) oranında haksız tahrik indirimi uygulanması suretiyle eksik ceza tayini" (Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2020/350 E., 2020/19286 K., 16.12.2020.)

"Oluşa ve dosya içeriğine göre; alacak borç meselesinden kaynaklı hukuki ihtilafın haksız

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 19.01.2016 tarihli ve 2015/203 Esas, 2016/2 Karar sayılı kararında; salt borcu ödeyememenin haksız tahrik oluşturan bir fiil olarak kabulünün mümkün olmadığını belirtmiş, buna karşılık, ödeme gücü bulunduğu hâlde sırf kendi menfaati yahut alacaklıyı zor durumda bırakmak için borcun keyfi biçimde ödenmemesinin, alacaklıdan mal kaçırılmasının, gerçeğe aykırı beyan veya vaatlerde bulunulmasının, borcun istenmesi sırasında alaya alma, hakaret etme gibi davranışlar gerçekleştirilmesinin, haksız tahriki oluşturan fiiller olarak kabul edilebileceğini ifade etmiştir. Ceza Genel Kurulu'na göre, borçlunun borcuna karşılık senet vermesi, borcu inkar etmemesi, ekonomik sıkıntıları nedeniyle ödeyemediğini ancak ödemek istediğini söylemesi göz önüne alındığında, borçlunun alacaklıya karşı haksız bir fiili bulunmadığından, alacaklının alacağını alamamaktan dolayı duyduğu öfkeyle borçluya karşı suç işlemesi hâlinde, alacaklı hakkında haksız tahrik hükümleri uygulanamayacaktır²⁷.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 11.02.2020 tarihli ve 2017/868 Esas, 2020/87 Karar sayılı kararına konu teşkil eden olayda; haksız yere işten çıkarıldığını ve işten çıkarılırken tazminat ve alacaklarının ödenmediğini, bu

tahrik nedeni olamayacağı, mağdurdan kaynaklanan ve sanığa yönelen haksız tahrik oluşturacak başkaca herhangi bir söz veya eylem de bulunmadığı halde, mahkemece "eylemini alacağını alamaması ve mağdurun kendisini oyaladığı gerekçesiyle gerçekleştirdiğinden" şeklindeki kabul ile sanık lehine TCK'nin 29. maddesi kapsamında haksız tahrik hükümlerinin uygulanması suretiyle eksik ceza tayini ... bozmayı gerektirmiş" (Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2020/10301 E., 2020/14987 K., 28.10.2020.)

"Alacak borç meselesinden kaynaklı hukuki ihtilafın haksız tahrik nedeni olamayacağı, müşteriden kaynaklanan ve sanığa yönelen haksız tahrik oluşturacak başkaca herhangi bir söz veya eylem de bulunmadığı anlaşıldığından tebliğnamenin bu husustaki bozma talepli görüşüne iştirak edilmemiştir." (Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2020/13050 E., 2020/17597 K., 30.11.2020.)

²⁷ "Her ne kadar katılanın sanığa borcunu ödememesinin haksız tahrik oluşturabileceği söylenebilir ise de; ödeme gücü bulunduğu halde sırf kendi menfaati yahut alacaklıyı zor durumda bırakmak için borcun keyfi biçimde ödenmemesi, alacaklıdan mal kaçırılması, gerçeğe aykırı beyan veya vaatlerde bulunulması, borcun istenmesi sırasında alaya alma, hakaret etme gibi davranışların haksız tahriki oluşturan bir fiil olarak kabulü mümkün olmakla birlikte, salt borcu ödeyememenin haksız tahrik oluşturan bir fiil olarak kabulü mümkün değildir. Borcuna karşılık senet veren, borcu inkar etmeyen, ekonomik sıkıntıları nedeniyle ödeyemediğini ancak ödemek istediğini söyleyen katılanın sanığa yönelik tahrik oluşturabilecek başkaca bir davranışının bulunmadığı anlaşıldığından sanık Yakıp yönünden de haksız tahrik hükümlerinin uygulanma şartları gerçekleşmemiştir." (Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2015/203 E., 2016/2 K., 19.01.2016.)

Bu uyumsuzluk konusuna ilişkin olarak çoğunluk görüşüne katılmayan yirmi bir Genel Kurul Üyesi; "sanıklar hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanma şartları gerçekleştiğinden itirazın isabetli olduğu" yönünde oy kullanmışlardır.

nedenle de alacaklı olduğunu iddia eden şahıs, alacağını tahsil edememesi üzerine borçlu olduğunu öne sürdüğü şahsa hakaret etmiş ve bu fiili dolayısıyla hakaret suçundan yargılanmıştır. İlk derece mahkemesi tarafından, sanık hakkında, TCK'nın 129. maddesinin birinci fıkrası²⁸ ve CMK'nın 223. maddesinin dördüncü fıkrasının c bendi uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir. Hükmün katılan tarafından temyiz edilmesi üzerine dosyayı inceleyen Yargıtay 18. Ceza Dairesi'nce; *“Katılanın sanığa karşı herhangi bir haksız fiilinin olmaması karşısında, sırf hukuki alacağın tahsil edilmemesinin başlı başına haksız tahrik nedeni olmadığı gözetilmeden sanık hakkında ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi”* isabetsizliğinden bozulmasına karar verilmiştir²⁹. Bozma kararı üzerine ilk derece mahkemesi; *“ taraflar arasında alacak-borç uyumsuzluğu bulunduğu, sanığın telefonla ilk aramasına cevap veren müştekinin, bu konuşma sırasında sanığın iddialarını inkar ettiği, sanığın konuşması devam ederken telefonu sanığın yüzüne kapattığı, sanığın konuşmasını sürdürürebilmek için müştekiyi defalarca aradığı sabittir. Kendi savunmasına göre hak ve alacağı ödenmeyen, yaptığı telefon konuşması sırasında konuşmanın sonlanması beklenmeden telefon yüzüne kapatılan ve konuşmanın devamı için yaptığı ısrarlı aramalara cevap alamayan sanığın, bu durumdan kaynaklanan kızgınlıkla dava konusu mesajları çektiği de sabittir. Sanığın içinde bulunduğu ruh hâli, çektiği mesajlara da yansımıştır. Müştekinin, sanık ile arasındaki sorunu medeni şekilde konuşmak yerine, telefonu sanığın yüzüne kapatmak şeklindeki eylemi haksız nitelikte bir hareket olup, sanık da atılı suçu bu harekete tepki olarak işlemiştir. Açıklanan bu duruma göre, sanık hakkında TCK'nın 129/1. maddesinin uygulanması gerekmektedir.”* şeklindeki gerekçeyle, bozma kararına direnerek sanık hakkında ceza verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Direnme kararına konu bu hükmün de katılan tarafından temyiz edilmesi üzerine dosya kendisine gelen Yargıtay Ceza Genel Kurulu, sanığın işlediği sabit olan hakaret eyleminde TCK'nın 129. maddesinin ilk fıkrasındaki özel haksız tahrik hükümlerinin uygulanma koşullarının oluşup oluşmadığına ilişkin olarak şu değerlendirmelerde bulunmuştur: *“Her ne kadar katılanın, sanığa işçi-işveren ilişkisinden doğan veya işe başlarken teminat olarak alındığı iddia edilen senetle alakalı bazı hak ve alacaklarını ödememesinin haksız tahrik oluşturabileceği düşünülebilir ise de, ödeme gücü*

²⁸ TCK'nın 129. maddesinin birinci fıkrası şu şekildedir: “Hakaret suçunun haksız bir fiile tepki olarak işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte birine kadar indirilebileceği gibi, ceza vermekten de vazgeçilebilir.”

²⁹ Yargıtay 18. Ceza Dairesi, 2015/4751 E., 2015/5067 K., 10.09.2015.

bulunduğu hâlde sırf kendi menfaati yahut alacaklıyı zor durumda bırakmak ya da zarara sokmak için borcun keyfi biçimde ödenmemesi, alacaklıdan mal kaçırılması, gerçeğe aykırı beyan veya vaatlerde bulunulması, borcun istenmesi sırasında alaya alma gibi davranışların haksız tahriki oluşturan bir fiil olarak kabulünün mümkün olduğu, taraflar arasında alacağın kaynağına ve işten çıkarmaya dair hukuki ihtilaf bulunduğu gözetildiğinde salt bu borcun ödenmemesinin hakaret suçunda özel haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasını gerektiren bir haksız fiil olarak kabulünün mümkün olmadığı, bunun yanı sıra iki kişinin karşılıklı konuşması esnasında taraflardan birinin diğeriyle konuşmak istememesi üzerine telefonu kapatmasının da haksız tahrik oluşturan bir fiil olarak kabulünün mümkün olmadığı anlaşıldığından, TCK'nın 129. maddesinin ilk fıkrasındaki özel haksız tahrik hükümlerinin uygulanma koşullarının oluşmadığı kabul edilmelidir.” Ceza Genel Kurulu, bu gerekçelerle, ilk derece mahkemesinin direnme kararına konu hükmünün isabetli olmadığına karar vermiştir. Görüldüğü üzere, bu kararında da Yargıtay Ceza Genel Kurulu, borçlunun, ödeme gücü bulunduğu hâlde kendi menfaati için veya alacaklıyı zor durumda bırakmak ya da zarara sokmak için borcunu keyfi biçimde ödememesini, alacaklıdan mal kaçırmasını, gerçeğe aykırı beyan veya vaatlerde bulunmasını, borcun istenmesi sırasında alaya alma gibi davranışlarda bulunmasını haksız tahriki oluşturacak haksız fiiller olarak kabul etmişken; salt işçi-işveren ilişkisinden kaynaklanan borcun ödenmemesinin, haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasını gerektiren bir haksız fiil olarak kabul edilemeyeceğini ifade etmiştir.

Doktrinde de, borçlunun borcunu ödememesinin, hukuki bir uyumsuzluk niteliğinde olup, tek başına haksız tahrik kabul edilemeyeceği³⁰; ancak, borçlunun bu konuyla ilgili hareketleri alacaklıyı bıktırılmış, incitmiş veya küçük düşürmüş ise, haksız tahrikin söz konusu olabileceği³¹, bunun yanında, sözleşmenin gereğinin yerine getirilmemesinin de, haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasını gerektiren bir haksız fiil olarak kabul edilebileceği³² ifade edilmektedir.

³⁰ Hasan Tahsin Gökcan/Mustafa Artuç, Pratik Türk Ceza Kanunu, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s. 129.

³¹ Dönmez, s. 281.

³² Zeynel T. Kangal, “Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik”, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2010, 14 (3-4), 19-68, s. 41.

“Örneğin, taahhüt ettiği inşaat malzemelerini zamanında teslim etmeyen kişiye karşı, inşaatın müteahhidi, konutları zamanında teslim edemediği için cezaî şart ödemek zorunda kalmasından dolayı bir suç işlerse, haksız tahrikten yararlanır.” (Kangal, s. 41.)

Yargıtay kararlarında, salt borcun ödenmemesinin, haksız tahrik oluşturan bir haksız fiil olarak kabul edilmediği görülmekle birlikte; Yargıtay'ın, borçlunun borcunu ödemeyip alacaklıyı oyalamasını, haksız tahrik bağlamında değerlendirilmesi gereken bir fiil olarak kabul ettiği kararları da bulunmaktadır. Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 18.02.2015 tarihli ve 2013/8281 Esas, 2015/20820 Karar sayılı kararında; borçlunun, vadesi gelmesine rağmen borcunu ödemeyip, alacaklıyı borcu ödememek için çeşitli bahanelerle oyalamasının, haksız tahrik bağlamında değerlendirilmesi ve bu çerçevede, alacaklının borçluya karşı işlediği tehdit suçu bakımından, alacaklı lehine haksız tahrik hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı tartışılması gerektiğini belirtmiştir³³. Bir diğer kararında da Yargıtay 4. Ceza Dairesi, vadesi üzerinden beş yıl geçmesine rağmen borcunu ısrarla ödemeyip alacaklı şahsı sürekli oyalayan borçluya karşı alacaklının işlediği tehdit ve hakaret suçları yönünden haksız tahrik hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağını tartışılmamasını kanuna aykırı bulmuştur³⁴.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 04.07.2017 tarihli ve 2017/656 Esas, 2017/360 Karar sayılı kararında; borçlunun, borcunu daha sonra ödeyeceğini söyleyerek alacaklıları sürekli oyalayıp telefonlarını açmaması, ticari işlerinde bir şirketi paravan olarak kullanarak sorumluluktan kurtulma çabası içinde olması, borcunu kasti şekilde ödememe iradesini ortaya koyan davranışlarda bulunması şeklindeki fiillerinin, ona karşı kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunu işleyen alacaklılar lehine haksız tahrik hükmünün uygulanmasını gerektiren haksız fiiller niteliğinde olduğunu kabul etmiştir³⁵. Ceza Genel

³³ Söz konusu kararında, Yargıtay 4. Ceza Dairesi, tehdit suçundan dolayı mahkûmiyetine karar verilen sanığın, aşamalarda, mağdurun, kendisinden 2009 yılı içerisinde 8000 TL borç aldığını, vadesi gelmesine rağmen ödemediğini, birçok kez bu sebeple yanına gittiğinde de borcu ödememek için çeşitli bahanelerle oyaladığını savunması ve mağdurun da aralarındaki borç ilişkisini doğrulaması karşısında, olayın çıkış nedeni ve gelişmesi değerlendirilerek sonucuna göre TCK'nın 29. maddesinde düzenlenen haksız tahrik hükmünün uygulanıp uygulanmayacağını tartışılmamasını yasaya aykırı bularak bozma nedeni olarak değerlendirmiştir. (Karar için bakınız: Timur Demirbaş, Haksız Tahrik, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 190.)

³⁴ “Sanığın aşamalarda, katılanın kendisine olan borcunu 5 yıldır ısrarla ödemediğini, kendisini sürekli oyaladığını savunması, katılanın da sanığa olan borcunu uzun süre ödeyemediğini kabul etmesi karşısında, tehdit suçu yönünden TCK'nın 29, hakaret suçu yönünden ise anılan Kanunun 129. maddelerinde düzenlenen haksız tahrik hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağını tartışılmaması, kanuna aykırı” (Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 2013/13054 E., 2015/27287 K., 17.04.2015.)

³⁵ “Sanıklara borçlu olduğu anlaşılan mağdur ...'ın, alacaklarını tahsil etmek isteyen sanıkları borcunu daha sonra ödeyeceğini söyleyerek sürekli oyalayıp telefonlarını açmaması, ticari işlerinde .... Ltd Şti'ni paravan olarak kullanarak sorumluluktan kurtulma çabası içinde ol-

Kurulu, 18.11.2014 tarihli ve 2014/146 Esas, 2014/494 Karar sayılı kararında da; borçlunun, uzun süredir borcunu ödemeyip alacaklıyı ekonomik olarak oldukça zor durumda bırakması, bütün aramalarına rağmen sürekli olarak alacaklıdan kaçması, borcunu ödemesini isteyen alacaklıya sövmesi şeklindeki fiillerinin haksız fiiller olduğunu, bu haksız fiillerin oluşturduğu hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında hareket ederek borçluya karşı kasten öldürme suçunu işleyen alacaklı hakkında haksız tahrik hükmünün uygulanması gerektiğini belirtmiştir³⁶. Söz konusu kararda, yalnızca borçlunun alacaklıya sövmesi şeklindeki fiilin değil, bunun yanında, borçlunun uzun süre boyunca borcunu ödemeyip alacaklıyı ekonomik olarak zor durumda bırakması ve sürekli olarak alacaklıdan kaçması şeklindeki fiillerinin de haksız fiiller olarak kabul edildiği görülmektedir.

Yukarıda yer verilen açıklamalar ışığında, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2021/88 Karar sayılı kararına konu teşkil eden inceleme konusu olayda, B ve C'nin A'ya olan borçlarını ödememesi üzerine gelişen süreçte, A'nın C'ye

ması, suç tarihinden önce yine amcası olan ...'nın ortağı olduğu Özevsan Ltd. Şti'nde ticari faaliyete başlayarak sanıklara olan borcunu kasti şekilde ödememe iradesini ortaya koyması sanıklar lehine haksız tahrik hükmünün uygulanmasını gerektiren haksız bir davranış olup, alacağın tahsil edilememesi sebebiyle işçi ücretlerini ödeyemeyen ve ticari faaliyetlerini yürütmekte zora düşen sanıkların, mağdurdan kaynaklanan bu haksız fiillerin oluşturduğu hiddetin etkisi altında hareket ederek kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunu işledikleri kabul edilmelidir. Bu itibarla, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazının kabulüne, Özel Daire onama kararının mağdur ...'a yönelik eylem yönünden kaldırılmasına, yerel mahkeme hükmünün sanıklar ..., ..., ... ve ...'ın, mağdur ...'a karşı kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunu haksız tahrik altında işlediklerinin gözetilmemesi isabetsizliğinden bozulmasına ... karar verilmelidir.” (Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2017/656 E., 2017/360 K., 04.07.2017.)

³⁶ “Sanığın, aracını satın alıp bir türlü parasını ödemeyen ve sürekli olarak kendisinden kaçan maktule bir şekilde ulaştığı, maktule ait araçla Sincan'da bulunan Peçenek isimli bölgedeki piknik alanına gittikleri, burada araç içerisinde konuşurken yaşanan tartışma esnasında ele geçirilemeyen bıçakla maktulü vücudunun farklı yerlerinden bıçaklayıp, kafasına күnt bir cisimle vurmak veya sert bir yere çarpmak suretiyle ölümüne neden olduğu somut olayda; maktulün uzun süredir sanığa olan borcunu ödemeyip sanığı ekonomik olarak oldukça zor durumda bırakması, bütün aramalarına rağmen sürekli olarak sanıktan kaçması, sanığın tüm aşamalarda ısrarla, duraksamaya yer vermeyecek ve birbiriyle uyumlu olacak şekilde, borcunu ödemesini istediği maktulün sinkaflı şekilde kendisine sövdüğünü belirtmesi ve dosya içeriği itibarıyla sanığın bu savunmasının aksini gösterir bir delilin mevcut olmaması karşısında, sanığın maktulden kaynaklanan bu haksız fiillerin oluşturduğu hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında hareket ederek atılı suçu işlediği kabul edilmelidir. Bu itibarla, uygulanma şartları oluştuğu halde sanık hakkında haksız tahrik hükmünün uygulanmaması isabetsiz olup, yerel mahkeme direnme hükmünün bozulmasına karar verilmelidir.” (Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2014/146 E., 2014/494 K., 18.11.2014.)

Söz konusu karara ilişkin olarak çoğunluk görüşüne katılmayan on beş Genel Kurul Üyesi; “yerel mahkeme direnme hükmünün isabetli olduğu ve onanması gerektiği” düşüncesiyle karşı oy kullanmışlardır.

karşı işlediği neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçundan dolayı alacağı cezada haksız tahrik nedeniyle indirimle gidilip gidilmeyeceği belirlenmelidir. Yargıtay'ın konuyla ilgili kararları değerlendirildiğinde, borçlunun salt borcunu ödememesinin, borçluya karşı bu nedenle işlenen suçlarda alacaklı hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasını gerektirecek bir haksız fiil olarak kabul edilmediği anlaşılmaktadır. Borcunu ödeyemeyen borçlunun borcuna karşılık senet vermesi, borcu inkar etmemesi, ekonomik sıkıntıları nedeniyle ödeyemediğini ancak ödemek istediğini söylemesi gibi hususlar, borçlunun haksız bir fiilinin bulunmadığı yönünde değerlendirilmektedir. Buna karşılık, Yargıtay, borçlunun, ödeme gücü bulunmasına rağmen kendi menfaati için veya alacaklıyı zor durumda bırakmak ya da zarara sokmak için borcunu keyfi biçimde ödememesini, alacaklıdan mal kaçırmamasını, gerçeğe aykırı beyan veya vaatlerde bulunmasını, borcun istenmesi sırasında alaya alma, hakaret etme gibi davranışlarda bulunmasını haksız tahriki oluşturacak haksız fiiller olarak kabul etmektedir. Bunun yanında, Yargıtay'ın bazı kararlarında, borçlunun, vadesinin üzerinden uzunca bir müddet geçmesine rağmen borcunu ödemeyip alacaklıyı sürekli oyalamasının da, haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasını gerektirecek haksız bir fiil olarak kabul edildiği görülmektedir.

Yargıtay'ın, borçlunun borcunu yaşadığı ekonomik sıkıntılar gibi elinde olmayan nedenlerle “ödeyememesi”, borcunu kabul edip imkân bulduğunda ödeyeceğine dair iyiniyetli yaklaşımlarda bulunması ile ödeme gücü bulunmasına rağmen keyfi bir biçimde “ödememesi”, borcun ödenmesinin istendiği süreçte alacaklıyı oyalamaya yönelik iyiniyetli olmayan davranışlarda bulunması arasında bir ayrıma giderek, ilk durumda borçlunun haksız bir fiilinden bahsedilemeyeceğini, ikinci durumda ise haksız bir fiilinin bulunduğunu kabul etmesi, hakkaniyetin sağlanması açısından doğru bir yaklaşım olarak değerlendirilebilirse de, bu yaklaşımın hukuki bir temeli bulunduğundan bahsedilemez. Zira, salt borcun ödenmemesi, alacaklı ve borçlu arasında hukuki ihtilaf niteliğinde, hukuk mahkemelerinde çözülmesi gereken bir anlaşmazlık olarak kabul edilerek haksız bir fiil olarak değerlendirilmeyecekse; borçlunun, ödeme imkânı olmaması dolayısıyla borcunu “ödeyememesi” ile ödeme imkânı olmasına rağmen borcunu “ödememesi” arasında, borcun ödenmemesi fiilinin haksız olup olmaması bakımından bir farklılık bulunmadığını söylemek gerekir. Öyle ki; borçlu, borcunu “ödeyemese” de “ödemese” de, alacaklı ve borçlu arasında hukuk mahkemelerinde çözülmesi gereken bir hukuki ihtilaf doğmuş olacaktır. Bununla birlikte, ödeme imkânı olmasına rağmen borcunu “ödemeyen”

borçlunun, alacaklı tarafından borcun istenmesi sürecinde gerçekleştireceği, borcu ödememeye yönelik hileli davranışlar, alaycı tavırlar, hakaret içeren sözler ve sair haksız davranışlar, kendi başlarına haksız fiil niteliğinde olduklarından, haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasına yol açabilecektir. Kaldı ki, ödeme imkânı olmaması dolayısıyla borcunu “ödeyemeyen” borçlunun da, borcun istendiği süreçte bu tarz haksız davranışlarda bulunması hâlinde, bu haksız fiillerin etkisiyle ona yönelik işlenen suçlar bakımından da alacaklı hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanması mümkün olacaktır. Dolayısıyla, burada haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasında belirleyici olan, borçludan kaynaklanan haksız bir fiilin bulunup bulunmadığı ve alacaklının bu haksız fiilin kendisinde meydana getirdiği hiddetin etkisi altında borçluya karşı bir suç işleyip işlemediğidir. Bu noktada, salt borcun ödenmemesinin, haksız bir fiil olarak kabul edilip edilemeyeceğinin tespiti önem taşımaktadır.

Borçlu durumundaki kişinin, vadesi gelmesine rağmen borcunu ödememesinin, TCK m. 29 uyarınca haksız bir fiil olarak kabul edilip edilemeyeceği hususunda, fiilin haksızlığına ilişkin daha önceki açıklamalarda belirtildiği üzere, hukuk düzeninin tamamının göz önünde bulundurulması gerekir. Bir diğer deyişle, salt borcun ödenmemesi fiilinin haksız bir fiil teşkil edip etmediği, hukuk düzeninin tamamı çerçevesinde yapılacak bir değerlendirme ile belirlenmelidir.

Vadesi gelmesine rağmen borcun ödenmemesinin, borçlar hukuku çerçevesinde birtakım hukuki sonuçları olacağı gibi, böyle bir davranışın ahlâka aykırı bir davranış olduğunu da söylemek gerekir. Zira, kişi, bir borç altına girmekle, belirlenmiş bir zamanda, bu borçtan doğan yükümlülüğünü yerine getireceğine dair alacaklı tarafa bir vaatte bulunmuş olmaktadır. Vadesi gelmesine rağmen, borçtan doğan yükümlülüğün yerine getirilmeyerek, alacaklı tarafa karşı bulunulan vaade aykırı davranılması, ahlâka aykırı bir davranış olarak kabul edilmelidir. Bu noktada, ahlâka aykırı fiillerin, haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasını gerektirecek haksız fiiller olarak kabul edilip edilemeyeceği meselesinin çözümü önem taşımaktadır. Bir görüşe göre, haksız tahrik hükümlerinin uygulanabilmesi için gerekli olan tahrik fiilinin haksızlığı koşulu, fiilin salt ahlâka veya toplumsal değerlere, örf ve adete aykırı olması ile sağlanamazken; diğer bir görüşe göre ise, hukuka, ahlâka, örf ve adete, toplumsal değerlere aykırı her türlü hareket, haksız fiil olarak

değerlendirilmektedir³⁷. Doktrinde; hukuka aykırı olmayan fiillerin, salt ahlâka aykırı olduğu için, haksız tahrik çerçevesinde indirim nedeni olarak kabul edilmesinin, modern ceza hukukunun gerekleri ile bağdaşmayacağı³⁸ yönünde bir görüş bulunmaktadır. Ancak, ahlâk kuralları, hukuk düzeninin dışında kabul edilerek, ahlâka aykırı fiillerin, ‘hukuka aykırı olmayan fiiller’ olarak değerlendirilmesinin, doğru bir değerlendirme olmadığını söylemek gerekir³⁹. Bir fiilin haksız bir fiil olup olmadığı, hukuk düzeninin tamamı çerçevesinde yapılacak bir değerlendirme ile belirleneceğinden, fiilin haksızlık teşkil edip etmediği hususunda, hukuk düzeninin bir parçası olan ahlâk kurallarının da göz önünde bulundurulması gerekir. Nitekim, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun 49. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan düzenleme, ahlâk kurallarının, hukuk düzeninin dışında kabul edilmemesi ve bu doğrultuda, ahlâka aykırı fiillerin, ‘hukuka aykırı olmayan fiiller’ olarak değerlendirilmemesi gerektiği hususunda önemli bir kanuni dayanak noktası teşkil etmektedir.

Türk Borçlar Kanunu’nun “Genel Hükümler” başlıklı birinci kısmının, “Borç İlişkisinin Kaynakları” başlıklı birinci bölümünün, “Haksız Fiillerden Doğan Borç İlişkileri” başlıklı ikinci ayırımında yer alan ve madde başlığından anlaşılacağı üzere haksız fiil sorumluluğunu düzenleyen 49. maddesinin birinci fıkrasında; kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar verenin, bu zararı gidermekle yükümlü olduğu belirtildikten sonra, ikinci fıkrada, zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlâka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar verenin de, bu zararı gidermekle yükümlü olduğu düzenlenmiştir. Bu düzenleme göz önüne alındığında, ahlâka aykırı bir fiilin yasak olduğunu belirten bir hukuk kuralı olmasa dahi, ahlâka aykırı fiiller, haksız fiil sorumluluğuna yol açabilecektir. Sorumluluk, ancak davranış normlarına aykırılıktan, yani hukuka aykırı bir fiilden dolayı söz konusu olabilecek olup, hangi gerekçeyle olursa olsun, hukuka uygun bir fiilden dolayı sorumluluktan bahsedilemez⁴⁰. Türk Borçlar Kanunu’nun 49. maddesinin ikinci fıkrasına göre, ahlâka aykırı fiillerden dolayı sorumluluk

³⁷ Çetin, s. 80-81.

³⁸ Çetin, s. 78.

³⁹ “Belli bir insan davranışının hukukun müdahale alanı dışında kalması, bu davranışın hukuken değerlendirme dışı kaldığı anlamına gelmez. Örneğin, kumar borcunun ifası hususunda kamu gücünün kullanılmasına izin verilmemiş olması, hukukun kumar oyununu değerlendirme dışı bıraktığı anlamına gelmez. Kumar oynanması, ahlâken tasvip edilmeyen bir davranış olduğu gibi, hukuka uygun bir davranış da değildir.” (Özgenç, s. 31-32.)

⁴⁰ Özgenç, s. 29 (45 numaralı dipnot).

söz konusu olabildiğinden, ahlâka aykırı fiillerin hukuka uygun olduğu söylenemeyecektir. Dolayısıyla, ahlâk kuralları da, hukuk düzeninin bir parçası olup⁴¹, ahlâka aykırı fiiller, haksız fiiller olarak kabul edilebilecektir. Buna karşılık, doktrinde; Borçlar Kanunu'nun 49. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenmiş olan haksız fiil sorumluluğunun, yalnızca kasıtlı ve ahlâka aykırı fiilden kaynaklanan bir sorumluluk olup, bu tür sorumluluk hâllerinde hukuka aykırılığın söz konusu olmadığı ve bu nedenle ahlâka aykırı fiilin ceza hukuku anlamında bir tahrik fiili teşkil etmesinin de söz konusu olamayacağı⁴²; 49. maddenin ikinci fıkrasında ifade edilen, (zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile ahlâka aykırı bir fiille başkasına kasten verilen) zararların, ceza hukuku açısından tahrik edici fiil olarak kabul edilmeyeceği, zira bu davranışların hukuk düzenine aykırı olmadığı⁴³ yönünde görüşler de yer almaktadır. Ancak, biz bu görüşlere katılmamaktayız. Türk Borçlar Kanunu'nun 49. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan hüküm, ahlâka aykırı bir fiili yasaklayan bir pozitif hukuk kuralının bulunmamasından, bu fiilin hukuka aykırı olmadığı sonucu çıkarılacak şekilde yorumlanamaz⁴⁴. Hukuk düzeninin tamamı göz önüne alınarak bir değerlendirme yapıldığında, ahlâka aykırı fiillerin de hukuk düzenine aykırı olduğunu söylemek gerekir. Dolayısıyla, ahlâka aykırı fiiller de, TCK m. 29 anlamında haksız bir fiil olarak kabul edilebilecek ve bu doğrultuda haksız tahrik hükümlerinin uygulanması söz konusu olabilecektir⁴⁵.

⁴¹ Ahlâk ve hukuk kuralları, müşterek bir zemine sahip bulunmakta olup, ahlâka aykırı bir davranış, hiçbir zaman hukuki koruma altına alınmaz. (Özgenç, s. 37.)

⁴² Çetin, s. 78.

⁴³ Aydın, Haksız Tahrik Kurumuna İlişkin Bazı Sorunlar, s. 240.

“Ancak 5237 sayılı TCK'dan önceki kimi Yargıtay kararlarında, hukuka aykırı olmasa bile geleneklere ve değer yargılarına aykırı davranışları da haksız tahrik kapsamında değerlendiren görüşlerin izlerini bulmak olanaklıdır. Bu değerlendirmenin nedeni, TCK'da geçen haksız fiil ifadesini borçlar hukuku anlamında geniş yorumlamak olabilir.” (Aydın, Haksız Tahrik Kurumuna İlişkin Bazı Sorunlar, s. 240.)

⁴⁴ Özgenç, s. 32-33 (57 numaralı dipnot).

“Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu, 06.07.2018 tarihli ve 2018/7 Karar sayılı kararında; bir fiilin ahlaka aykırı olmakla birlikte hukuka aykırı olmayabileceğini kabul etmektedir. Oysa, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 49. maddesinin ikinci fıkrasında, “Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür.” hükmüne yer verilmiştir. Bu hükümle, ahlaka aykırı fiili yasaklayan bir pozitif hukuk kuralının bulunmayabileceğine işaret edilmektedir.” (Özgenç, s. 32-33 (57 numaralı dipnot).)

⁴⁵ Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 1980 tarihli bir kararında; “Toplumsal değer hükümlerine, ahlâka, örf ve adete aykırı davranışlar, hukuka aykırı davranış niteliğinde olduklarından, haksız tahrik nedeni olarak kabul edilmeleri gerekir.” diyerek, Borçlar Kanunu m. 49, f. 2'deki haksız

Bu açıklamalar ışığında Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2021/88 Karar sayılı kararına konu teşkil eden inceleme konusu olay değerlendirildiğinde; olayda işçi-işveren ilişkisinden kaynaklanan bir işçi alacağı söz konusu olup, işveren durumundaki şahıslar B ve C, işçileri olan A'ya karşı, onu belirli bir süre işçi olarak çalıştırmaları dolayısıyla doğan borçlarını, A'nın ısrarla talep etmesine rağmen ödememişlerdir. Burada B ve C'nin, A'ya olan borçlarını ödememeleri, ahlâka aykırı bir davranış olup, haksız bir fiil niteliğindedir. A'nın da, alacağının ödenmemesi dolayısıyla hiddete kapılması mümkündür. (A'nın, C'ye karşı işlediği neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçunu, alacağını alamamaktan dolayı kendisinde meydana gelen hiddetin etkisiyle mi yoksa C'nin A'nın bıçak tuttuğu eline vurmasının kendisinde meydana getirdiği hiddetin etkisiyle mi işlediği hususu ile buna ilişkin değerlendirme doğrultusunda haksız tahrik hükümlerinin uygulanabilirliği sorunu, çalışmanın ilerleyen kısımlarında incelenecek olup; bu noktada, A'nın, söz konusu suç, alacağını alamamaktan dolayı duyduğu hiddetin etkisiyle işlemiş olduğu varsayımı doğrultusunda açıklamalarda bulunulacaktır.) İnceleme konusu olayda A, ısrarla alacağını istemesine rağmen alamamış ve bundan dolayı duyduğu hiddetin etkisinde hareket ederek, borçlu şahıslardan biri olan C'ye karşı neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçunu işlemiştir. Olayda B ve C'nin, A'ya olan borçlarını ödememesinin, A'ya yönelik haksız bir fiil teşkil etmesi ve A'nın da bu haksız fiilin kendisinde meydana getirdiği hiddetin etkisi altında, haksız fiili gerçekleştiren kişilerden biri olan C'ye karşı suç işlemesi dolayısıyla, A'nın işlediği suç bakımından haksız tahrik hükümlerinin uygulanması söz konusu olacaktır. Ancak, bu noktada, B ve C'nin haksız tahriki oluşturan fiili ile A'nın işlediği neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçları arasında bir oran bulunup bulunmadığının ve bunun haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasına etkili olup olmayacağının değerlendirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

B. HAKSIZ FİİL İLE BUNUN ETKİSİNDE İŞLENEN SUÇ ARASINDA ORAN BULUNMASININ GEREKİP GEREKMEDİĞİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Haksız tahriki oluşturan fiil ile bunun ortaya çıkardığı hiddetin etkisinde işlenen suç arasında bir oranın olması gerekip gerekmediği hususunda doktrinde farklı görüşler bulunmakta olup; bir görüşe göre, burada bir oranın bulunması gerekirken, diğer görüşe göre, haksız fiilin oluşturduğu hiddetin

---

fiil anlayışına yakın ölçütü benimsemiştir. (Aydın, Haksız Tahrik Kurumuna İlişkin Bazı Sorunlar, s. 240.)

etkisinde suçun işlenmiş olması yeterlidir⁴⁶. Doktrinde; haksız tahrik açısından önemli olanın, kişinin maruz kaldığı haksız fiilin kendisinde hiddet oluşturup oluşturmadığı olmakla birlikte, ortada kesin ve açık bir ölçüsüzlük varsa, haksız tahrikin varlığından söz edilemeyeceği⁴⁷; işlenen suç, tahrik fiilinden nitelik ve ağırlık bakımından açık bir şekilde farklı ise, sanığın, haksız tahrik indiriminden faydalanamayacağı⁴⁸ yönünde görüş yer almaktadır. Biz de bu görüşün daha isabetli olduğunu düşünmekteyiz. Suçun mağduru tarafından gerçekleştirilen haksız fiil, oldukça az bir haksızlık içeriğine sahip olabilir. Mağdurun haksızlık içeriği oldukça az olan fiili dolayısıyla hiddete kapılan failin, ona karşı oldukça ağır bir suç işlemesi hâlinde, haksız fiil ile işlenen suç arasında oranın bulunmaması nedeniyle, failin haksız tahrik hükümlerinden yararlandırılmaması yerinde olacaktır⁴⁹.

İnceleme konusu olay bağlamında bu husus değerlendirildiğinde, A hakkında, haksız tahrik hükümleri uygulanarak cezasında indirimine gidilmesinin

⁴⁶ Özgenç, s. 525. ; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 608.

⁴⁷ Hakan Hakeri, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 27. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 415.

“Haksız tahrik oluşturan fiil ile buna tepki olarak işlenen suç arasında aşırı oransızlık bulunmamalıdır. Örneğin, kartopu oynarken atılan kartopunun evin camına isabet etmesi nedeniyle kartopu atanı öldüren fail bakımından, tahrik oluşturan fiil ile buna tepki olarak işlenen suç arasında oran bulunmamaktadır.” (Öztürk/Erdem, s. 341.)

⁴⁸ Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 608.

“İşlenen suç ile tahrik fiili arasında nedensellik bağı ile birlikte bir oranın da bulunması gerekir. İşlenen suç, tahrik fiilinden nitelik ve ağırlık bakımından açık bir şekilde farklı ise; tepkinin, tahrikin bir sonucu olduğu söylenemez. Bu durumda tahrik, böyle bir suçun işlenmesinde yalnızca bir vesile olmuştur.” (Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 608.)

Yargıtay, konuyla ilgili eski tarihli bir kararında (Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 24.01.1978 tarihli, 51/84 sayılı kararı) bu fikri benimsemiştir: “İrza geçme suçu, şehvi kasıtlı ve bu duygunun tatmini için işlenen suçlardandır. Olayda, kendi bahçesinden gizlice kayısı toplarken gördüğü mağduru yakalayan sanığın, boş bir evin içinde mağdurun zorla ırzına geçtiği kabul edilir. Mağdurun bahçeden kayısı çalması, sanık lehine haksız tahrik olarak nitelendirilmiş ve tahrik hükmüyle cezadan indirme yapıldığı görülmüştür. Kanun maddesindeki yazılış ve yukarıda yapılan açıklama ışığı altında, mağdurun sanığın zararına işlediği haksız tahrik sayılan eylemi ile işlenen suç karşılaştırılırsa, bu ikisi arasında ne nitelikleri bakımından bir bağlantı ne de ağırlık yönünden bir orantı bulunmadığı kolaylıkla göze çarpmaktadır. Demek ki, tahrik sayılan eylem ne ağır ne de hafif bir tahrik niteliğindedir.” (Kararı aktaran: Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 608-169 numaralı dipnot.)

⁴⁹ “Etki fiil ile tepki fiil arasında bir oranın bulunması konusunda kanunda bir açıklık bulunmamaktadır. Bununla birlikte, tepki fiilin, etki fiilin ortaya çıkardığı hiddet ve şiddetli elemin etkisi altında işlenmesi zorunluluğunun varlığı, ikisi arasında bir oranın bulunmasını gerektirmektedir. Bu nedenle, örneğin, elma çalarken yakaladığı A'ya karşı cinsel saldırı suçunu işleyen B, haksız tahrikten yararlanamayacaktır.” (Özbek/Doğan/Bacaksız, s. 423.)

isabetli olmayacağını söylemek gerekir. Zira, A, kısa bir süreliğine çalışıp işten ayrılmış olup, işveren durumundaki B ve C de, A'ya olan borçlarını inkar etmemiş, ona karşı borçlarını geciktirmek dışında herhangi bir haksız fiilde bulunmamıştır. Salt borcun ödenmesinin bir müddet geciktirilmesi, haksızlık içeriği oldukça az bir haksız fiil niteliğinde olup, söz konusu haksız fiil üzerine, A, C'ye karşı, hayati tehlike geçirmesine yol açacak kadar ağır bir şekilde, neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçunu işlemiştir. Burada C'nin haksız fiili ile A'nın işlediği suç arasında oran bulunduğu söylenemez. Bu nedenle, A'nın haksız tahrik hükümlerinden yararlandırılmaması yerinde olacaktır. Buna karşılık, somut olayda A'nın, borcunun ödenmesinin geciktirilmesi üzerine, C'ye karşı, hakaret veya tehdit gibi daha hafif bir suç işlemiş olması durumunda, A hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanması söz konusu olabilecektir. Zira, bu durumda, C'nin haksız fiili ile A'nın işlediği suç arasında bir oran bulunduğu bahsetmek mümkün olacaktır. Bu çerçevede, her somut olay kendi içinde değerlendirilerek, mağdurun haksız fiili ile failin işlediği suç arasında oran bulunup bulunmadığı⁵⁰ ve bu doğrultuda haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasının mümkün olup olmadığı değerlendirilmelidir⁵¹.

C. BİÇAK BULUNAN ELE VURULMASININ CEZA HUKUKU BAKIMINDAN HANGİ ÇERÇEVEDE DEĞERLENDİRİLECEĞİNE VE BUNUN HAKSIZ TAHRİK HÜKÜMLERİNİN UYGULANMASINA ETKİSİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun kararına konu teşkil eden inceleme konusu olayda, C'nin, A'nın elindeki çakı bıçağını görmesi üzerine elindeki

⁵⁰ “Katılanlar ile sanık ... arasında geçmişe dayalı husumet olması, 12/10/2010 tarihli hükümde katılanlar ..., ... ve ...'in, sanığın oturduğu eve taş attıklarından bahisle mala zarar verme suçundan cezalandırılmaları karşısında; olayların çıkış sebebi ve gelişimi üzerinde durulup, etki-tepki biçiminde gelişip gelişmedikleri, ağırlık düzey ve derecelerine göre denge bulunup bulunmadığı değerlendirilerek, sonucuna göre TCK'nın 29. maddesindeki haksız tahrik hükümünün sanık hakkında uygulanma olanağı tartışılmadan yazılı şekilde hükümler kurulması ... bozmayı gerektirmiş” (Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 2018/6772 E., 2019/136 K., 14.01.2019.)

⁵¹ Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 01.02.1993 tarihli ve 361-20 sayılı kararında da belirtildiği gibi, tahrikin varlığı ve derecesi, failin durumuna, yöresel koşullara göre değerlendirilmeli, olayın işleniş şekli, niteliği, özellikleri, tahrik eden ile failin hal ve davranışları arasındaki ilişki, zaman ve yer şartları nazara alınmalıdır. (Özgenç, s. 523 (849 numaralı dipnot).)

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 27.10.2015 tarihli ve 2014/336 Esas, 2015/352 Karar sayılı kararına konu teşkil eden olaya ilişkin olarak ilk derece mahkemesinin direnme kararının gerekçesinde de, tahrikin varlığı ve derecesinin belirlenmesinde dikkate alınacak bu hususlardan bahsedilmiştir.

fırça sapıyla A'nın bıçak tuttuğu eline vurmasının, ceza hukuku bakımından hangi çerçevede değerlendirileceği de belirlenmeli ve bu belirleme doğrultusunda, C'nin A'nın eline vurması üzerine A'nın C'yi bıçakla yaralaması fiili bakımından, A hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasının mümkün olup olmadığı değerlendirilmelidir. Olayın gelişimine bakıldığında; A, B'nin yakasından tutarak onu dışarı çıkarmaya çalışırken, C ile işyerinde çalışanlar araya girerler. C, A'nın elindeki çakı bıçağını görmesi üzerine elindeki fırça sapıyla A'nın bıçak tuttuğu eline vurur. Olayın hemen öncesinde A'nın, B'ye yönelik tehdit teşkil eden ifadeler kullanması ve bundan kısa bir süre sonra da B'nin yakasından tutarak onu işyerinden dışarı çıkarmaya çalışması göz önüne alındığında, A'nın asıl hedefinde olan kişinin B olduğu anlaşılmaktadır. B'nin kardeşi olan C ise, A'nın elindeki çakı bıçağını görünce, A tarafından kardeşi B'ye söz konusu bıçakla bir zarar verileceğini düşünerek, elindeki fırça sapıyla A'nın bıçak tuttuğu eline vurmuştur. C'nin bu fiilinin, meşru savunma çerçevesinde değerlendirilmesi gerekir. Zira, hukuka uygunluk nedenlerinin, tipe uygun fiilin tespit edilmesinden sonra, kusur değerlendirmesinden önce incelenmesi gerekmekte olup; bir hukuka uygunluk nedeni olan meşru savunmanın da, kusurluluğu azaltan bir neden olan haksız tahrikten önce araştırılması gerekir⁵². Somut olayda da, C'nin, A'nın bıçak tuttuğu eline vurması fiilinde, haksız tahrik altında hareket edip etmediği değerlendirmesinden önce, meşru savunma çerçevesinde hareket edip etmediği değerlendirilmelidir. Gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıya karşılık verilmesi hâlinde, meşru savunma söz konusu olacağından, artık haksız tahrike ilişkin bir değerlendirme yapılamaz⁵³.

Meşru savunma, TCK'nın 25. maddesinin birinci fıkrasında şu şekilde

⁵² Kangal, s. 61.

⁵³ Kangal, s. 61.

“Hem ‘meşru müdafaa’, hem de ‘haksız tahrikte’ bulunması gereken ortak şart; ‘haksız bir saldırının varlığıdır’ ancak; kişinin hukukça korunan bir hakkına yönelik devam eden bir saldırıya yönelik bir eylemde bulunması durumunda, ‘meşru müdafaa’ ve ‘haksız tahrik’ arasında bir yoğunluk farkı bulunduğundan, sadece TCK'nın 25/1. maddesinde düzenlenmiş olan ‘meşru müdafaa’ hükmü tatbik edilmelidir. Haksız tahrik müessesesi, meşru müdafaya dâhil olup, meşru müdafanın varlığı hâlinde tahrikten söz edilemeyecektir. Yerleşik içtihatlar da bu yoldadır. Ancak, haksız saldırı bittikten sonra bir karşı koyma durumu söz konusu olursa işte o zaman, TCK'nın 25. maddesi değil, TCK'nın 29. maddesi söz konusu olabilir.” (Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 01.03.2016 tarihli ve 2015/1039 Esas, 2016/96 Karar sayılı kararında yer verilen, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın itiraz kanun yoluna başvurusunun gerekçesinden)

düzenlenmiştir: “Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.” Söz konusu hükümden anlaşıldığı üzere, kişi, kendisine ait bir hakka yönelmiş saldırı karşısında meşru savunmada bulunabileceği gibi, başkasına ait bir hakka yönelmiş saldırı karşısında da meşru savunmada bulunabilir⁵⁴. Meşru savunmadan söz edilebilmesi için, saldırının, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırı olması da gerekmektedir⁵⁵. Somut olay bağlamında bu şartlar değerlendirildiğinde; C’nin kendisine değil, kardeşi olan B’ye yönelmiş bir saldırı söz konusudur. Bu saldırı, her ne kadar C ile işyerinde çalışanların araya girmesiyle bir an için durdurulmuş olsa da, A’nın elinde çakı bıçağının olması ve olay yerinden uzaklaşmamış olması da göz önüne alındığında, saldırının, tekrarı muhakkak bir saldırı olarak kabul edilmesi gerekir. C’nin, kardeşi B’ye yönelik, tekrarı muhakkak olan bu saldırı karşısında, saldırgan durumundaki A’nın bıçak tuttuğu eline, elindeki fırça sapıyla vurması, saldırı ile orantılı bir savunma fiilidir. Dolayısıyla, somut olayda meşru savunmanın şartlarının gerçekleştiği görülmekte olup, C, meşru savunma çerçevesinde hareket etmektedir. C’nin, meşru savunma çerçevesinde gerçekleştirdiği fiil karşısında, A’nın, C’yi bıçaklayarak hayati tehlike geçirecek şekilde yaralaması fiili bakımından, A hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağını değerlendirilmesi gerekir.

Meşru savunma bakımından, savunmaya yönelik fiilin ne kadar gerekli olduğunun değerlendirilmesi gerekmekte olup; savunma için başvuru fiil, savunma bakımından zorunlu değil ise, ancak bu durumda haksız tahrikten söz edilebilir⁵⁶. Somut olayda, C’nin, A’nın bıçak tuttuğu eline, elindeki fırça sapıyla vurması, savunma bakımından zorunlu bir fiil olarak değerlendirilmelidir. Zira, A, B’ye yönelik bir saldırıya başlamış olup, bu saldırının bir an için durdurulması sonrasında elinde bıçak tutmaya devam eden A’ya, C tarafından böyle bir müdahalede bulunulmamış olması hâlinde, B’ye yönelik saldırının tekrarı muhakkaktır ve bu saldırı sonucunda A’nın B’ye

⁵⁴ Saldırının, üçüncü kişiye karşı olması durumunda da meşru savunma kabul edilmiştir. (Özgenç, s. 361.)

⁵⁵ “Meşru savunmadan söz edilebilmesi için, bir saldırının varlığı gereklidir. Saldırının fiil hal yani halen mevcut olması gerekir. 5237 sayılı TCK’nın ifade biçimine göre, saldırının “gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırı” olması gerekir. Saldırı tamamlanmış ise, artık meşru savunmadan söz edilemez.” (Özgenç, s. 357.)

⁵⁶ Özbek/Doğan/Bacaksız, s. 316-317.

ağır bir zarar vermesi kuvvetle muhtemeldir. Dolayısıyla C'nin, savunma için başvurduğu fiil, savunma bakımından zorunlu olup, meşru savunma şartları gerçekleşmiştir.

TCK'nın 25. maddesinin birinci fıkrasının gerekçesinde, meşru savunmanın bir hukuka uygunluk nedeni olduğu açıkça belirtilmiştir ve dolayısıyla, meşru savunma hâlinde, şartlarına uygun olarak gerçekleştirilen fiil, hukuka uygun olacaktır⁵⁷. Olay bakımından herhangi bir hukuka uygunluk nedeninin var olması hâlinde haksız tahrik hükümleri uygulanmaz, zira hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı hâlinde ortada haksız fiil teşkil edecek bir hareket yoktur⁵⁸. Hukuka uygun bir fiil, failde ne kadar şiddetli hiddet ve elem meydana getirmiş olursa olsun, haksız tahrikten bahsedilemez, çünkü ortada bir haksızlık yoktur⁵⁹. Faile veya başka bir kişiye ait hukuksal bir değere yönelmiş bir müdahale, hukuka uygunluk nedeni çerçevesinde gerçekleştiriliyorsa, bu müdahale hukuka aykırı olmadığından, haksızlık karakterine de sahip değildir ve dolayısıyla böyle bir müdahalenin yapılması sonucunda hiddet veya şiddetli eleme kapılarak bir suç işleyen fail bakımından haksız tahrik indirimi yapılamaz⁶⁰. Meşru savunma çerçevesinde hareket eden kişinin fiili, saldırgan açısından, haksız tahrik olarak değerlendirilemez, zira hukuk düzenini ilk ihlâl eden saldırganın kendisidir⁶¹. İnceleme konusu olayda da, A tarafından B'ye yönelmiş bir saldırı söz konusu olup, B'nin kardeşi olan C, üçüncü kişi yararına meşru savunmada bulunmaktadır. C'nin meşru savunma çerçevesinde gerçekleştirdiği fiil, hukuka uygun bir fiildir. A'nın C'ye karşı işlediği neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçunu, C'nin haksızlık teşkil etmeyen, haksız fiil niteliği taşımayan söz konusu fiiline karşılık, bu fiilin

⁵⁷ Özgenç, s. 356-357.

⁵⁸ Dönmez, s. 280.

⁵⁹ Aydın, Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Haksız Tahrik, s. 235.

⁶⁰ Kangal, s. 38.

Hukuka uygunluk sebebi içinde hareket eden kişinin hareketine karşı gerçekleştirilen harekete, haksız tahrik hükümleri uygulanamaz. (Behiye Eker Kazancı, "Mağdurun Davranışları ve Heyecan Halinin Ceza Sorumluluğuna Etkisi - Haksız Tahrik", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013, 15 (Özel Sayı), 1309-1357, s. 1329.)

⁶¹ Aydın, Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Haksız Tahrik, s. 241.

Kişi, kendi haksız hareketiyle olaya sebebiyet vermişse, haksız tahrik indiriminden yararlanamaz. (Özgenç, s. 523. ; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 603.)

Bununla birlikte, ilk haksız harekete verilen karşılık, ilk haksız harekete göre orantısız derecede ağır ise, ilk haksız hareketi gerçekleştiren kişinin, haksız tahrik hükümlerinden yararlanması mümkündür. (Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 603.)

kendisinde meydana getirdiği hiddetin etkisiyle işlemiş olması durumunda, A hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanması mümkün değildir. Bu noktada, inceleme konusu olay bakımından, A'nın C'ye karşı işlediği neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçunu, C'nin borcunu ödememesi şeklindeki haksız fiile tepki olarak mı yoksa C'nin A'nın bıçak tuttuğu eline vurması şeklindeki meşru savunma çerçevesinde gerçekleştirilen ve haksızlık teşkil etmeyen fiile tepki olarak mı işlediğinin belirlenmesi gerekir. Bu hususta yapılacak değerlendirme, A'nın haksız tahrik hükümlerinden yararlanıp yararlanamayacağını tespit etmek bakımından önem arz etmektedir. Zira, fail hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanabilmesi için, failin içinde bulunduğu hiddet veya şiddetli elem hâli, tahriki oluşturan haksız fiilin sonucu olmalı, haksız fiil ile failin psikolojik durumu arasında nedensellik bağı bulunmalıdır⁶².

İnceleme konusu olayda, alacağını alamayan ve bu nedenle hiddete kapılan A'nın hedefinde olan kişinin borçlulardan B olduğu anlaşılmaktadır. Zira, olayın gelişimine bakıldığında görülmektedir ki; A, ilk olarak B'den alacağını istemiş, bunun için B'yi aramış, B ve C'nin işyerine gittiğinde de yine alacağını B'den istemiş, burada B'ye yönelik olarak tehditte bulunmuş ve B'nin yakasından tutarak onu dışarı çıkarmaya çalışmıştır. Her ne kadar A'nın, kardeş olan B ve C'nin işyerinde çalışmış olması dolayısıyla bir işçi alacağı bulursa da, olayın gelişimi ve A'nın alacağı dolayısıyla sürekli olarak B ile muhatap olması, B'ye yönelik fiiller gerçekleştirmesi göz önüne alındığında; A'nın, alacağından dolayı B'yi sorumlu olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Dolayısıyla A, alacağının ödenmemesi nedeniyle B'ye karşı hiddete kapılmış durumdadır. C'nin, A'nın bıçak tuttuğu eline vurma anına kadar, A'nın C'ye karşı hiddetle hareket ettiğine ilişkin bir durum mevcut değildir. O ana kadar A'nın hedefinde olan kişi B iken, C'nin, meşru savunma çerçevesinde hareket ederek A'nın bıçak tuttuğu eline vurması üzerine, A, C'ye karşı hiddete kapılmış ve bunun etkisiyle C'yi bıçakla yaralamıştır. Bu yaralama fiili dolayısıyla A hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanabilmesi için, A'nın, suç teşkil eden bu fiilini, haksız bir fiilin kendisinde meydana getirdiği hiddetin etkisi altında gerçekleştirmiş olması gerekmektedir⁶³. Somut olayda her ne kadar ödenmeyen borçtan dolayı C de sorumlu olsa da, A'nın, esas olarak B'yi sorumlu tuttuğu ve ödenmeyen alacağı dolayısıyla B'ye

---

⁶² Koca/Üzülmez, s. 365.

⁶³ Haksız tahrikin varlığı için; işlenen suçun, hiddetin etkisiyle işlenmiş olması, haksız fiil ile daha sonra işlenen suç arasında illiyet ilişkisinin mevcut olması gerekir. (Özgenç, s. 524.)

yönelik fiiller gerçekleştirdiği görülmektedir. Olayda borcun ödenmemesi dolayısıyla C'nin de haksız bir fiilin mevcut olduğu söylenebilirse de; A, C'ye karşı işlediği neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçunu, alacağının ödenmemesinden kaynaklanan hiddetin etkisiyle değil, C'nin A'ya karşı gerçekleştirdiği, bıçak tuttuğu eline vurması şeklindeki fiilden kaynaklanan hiddetin etkisiyle gerçekleştirmiştir. Yukarıda da açıklandığı üzere, C'nin, A'nın bıçak tuttuğu eline vurması, meşru savunma şartlarının gerçekleşmesi dolayısıyla hukuka uygun bir fiildir. Olayda A, C'ye karşı neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçunu, haksız bir fiil olan borcun ödenmemesi fiiline tepki olarak değil, hukuka uygun bir fiil olan bıçak tuttuğu eline vurulması fiiline tepki olarak gerçekleştirdiğinden, A hakkında haksız tahrik hükümleri uygulanmak suretiyle cezasında indirimine gidilmesi mümkün değildir⁶⁴. Her ne kadar A, kendisine karşı gerçekleştirilen fiil dolayısıyla hiddete kapılmış ve bu hiddetin etkisiyle C'ye karşı suç işlemiş olsa da, C'den A'ya yönelen fiil haksız bir fiil niteliğinde olmadığından, A hakkında haksız tahrik hükümleri uygulanamayacaktır.

SONUÇ

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun kararına konu teşkil eden inceleme konusu olayda, borçlu tarafından borcun ödenmemesi, alacaklıya yönelik haksız bir fiil niteliği taşımaktadır. Zira, borcun ödenmemesi şeklindeki davranış, ahlâka aykırı bir davranıştır. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 49. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan düzenleme, ahlâk kurallarının, hukuk düzeninin dışında kabul edilmemesi hususunda önemli bir kanuni dayanak noktası teşkil etmektedir. Haksız tahrik hükümlerinin uygulanması bağlamında, bir fiilin haksız bir fiil olup olmadığı, hukuk düzeninin tamamı çerçevesinde yapılacak bir değerlendirme ile belirleneceğinden, fiilin haksızlık teşkil edip etmediği hususunda, hukuk düzeninin bir parçası olan ahlâk kurallarının da göz önünde bulundurulması gerekir. Bu doğrultuda, ahlâka aykırı bir fiil olan borcun ödenmemesinin, haksız fiil niteliğinde olduğunu söylemek gerekir. İnceleme konusu olayda da C, A'ya olan borcunu ödememek suretiyle ona karşı haksız bir fiil gerçekleştirmiştir. A, C'ye karşı işlediği neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçunu, borcun ödenmemesi şeklindeki haksız fiilin

⁶⁴ Haksız fiil neticesinde failde oluşan hiddet ve şiddetli elem hâli ile işlenen suç arasında nedensellik bağı bulunması gerekmekte olup; sanığın işlediği suç, haksız fiilden değil, başka bir sebepten kaynaklanıyorsa, tahrik ile tepki arasında nedensellik bağı mevcut değildir ve bu durumda kişi, haksız tahrik indiriminden yararlanamaz. (Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 606.)

kendisinde oluşturduğu hiddetin etkisiyle gerçekleştirmiş olsaydı, A hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanması gündeme gelirdi. Ancak bu durumda da, C'nin haksız fiil teşkil eden fiilinin haksızlık içeriğinin oldukça az olmasına karşılık A'nın haksızlık içeriği oldukça fazla olan bir suç işlemesi dolayısıyla, haksız fiil ile işlenen suç arasında oran bulunmaması nedeniyle A hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağı söylenebilirdi.

İnceleme konusu olayın gelişimi göz önüne alındığında; A, C'ye karşı işlediği neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçunu, alacağının ödenmemesinden kaynaklanan hiddetin etkisiyle değil, C'nin A'ya karşı gerçekleştirdiği, bıçak tuttuğu eline vurması şeklindeki fiilden kaynaklanan hiddetin etkisiyle gerçekleştirmiştir. Failin haksız tahrik hükümlerinden yararlanabilmesi için, işlenen suçun, haksız fiilin meydana getirdiği hiddetin etkisiyle gerçekleştirilmesi gerekmekte olup; somut olayda A, neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçunu, borcun ödenmemesi şeklindeki haksız fiilin kendisinde meydana getirdiği hiddetin etkisiyle işlemiş değildir. A, söz konusu suçu, C'nin bıçak tuttuğu eline vurması şeklindeki, meşru savunma şartları çerçevesinde gerçekleştirilen fiilden kaynaklanan hiddetin etkisiyle işlemiştir. C'nin, A'nın bıçak tuttuğu eline vurması, bir hukuka uygunluk nedeni olan meşru savunmanın şartlarının gerçekleşmesi dolayısıyla hukuka uygun bir fiildir. Hukuka uygun bir fiilin varlığı hâlinde, bu fiilin etkisiyle suç işleyen fail bakımından haksız tahrik hükümlerinin uygulanması mümkün olmayacaktır. Zira, bir hukuka uygunluk nedeninin mevcut olması dolayısıyla fiilin hukuka uygun olması hâlinde, ortada bir haksızlık yoktur. İnceleme konusu olayda da A, C'ye karşı neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçunu, haksız bir fiil olan borcun ödenmemesi fiiline tepki olarak değil, hukuka uygun bir fiil olan bıçak tuttuğu eline vurulması fiiline tepki olarak gerçekleştirdiğinden, A hakkında haksız tahrik hükümleri uygulanmak suretiyle cezasında indirime gidilmesi mümkün değildir.

KAYNAKÇA

- Artuk M.E/Gökçen A/Alşahin M.E/Çakır K, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022.
- Aydın D, “Haksız Tahrik Kurumuna İlişkin Bazı Sorunlar”, Terazi Hukuk Dergisi, 2020, 15 (162), 236-247.
- Aydın D, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Haksız Tahrik”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2005, 54 (1), 225-254.
- Çetin İ, Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- Demirbaş T, Haksız Tahrik, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- Demren Dönmez B, “Ceza Sorumluluğunu Azaltan Bir Neden Olarak Haksız Tahrik”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 2013, 71 (1), 267-294.
- Eker Kazancı B, “Mağdurun Davranışları ve Heyecan Halinin Ceza Sorumluluğuna Etkisi - Haksız Tahrik”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013, 15 (Özel Sayı), 1309-1357.
- Gökcan H.T/Artuç M, Pratik Türk Ceza Kanunu, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021.
- Hakeri H, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 27. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022.
- Kangal Z.T, “Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik”, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2010, 14 (3-4), 19-68.
- Katoğlu T, Ceza Hukukunda Hukuka Aykırılık, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003.
- Koca M/Üzülmez İ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.
- Özbek V.Ö/Doğan K/Bacaksız P, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- Özgenç İ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 18. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.

Öztürk B/Erdem M.R, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, 21. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

KARARLAR

- Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2017/362 E., 2021/88 K., 09.03.2021.
Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2017/868 E., 2020/87 K., 11.02.2020.
Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2015/1219 E., 2019/13 K., 17.01.2019.
Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2017/656 E., 2017/360 K., 04.07.2017.
Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2015/1039 E., 2016/96 K., 01.03.2016.
Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2015/203 E., 2016/2 K., 19.01.2016.
Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2014/146 E., 2014/494 K., 18.11.2014.
Yargıtay 11. Ceza Dairesi, 2021/13587 E., 2021/14079 K., 29.12.2021.
Yargıtay 11. Ceza Dairesi, 2021/22883 E., 2021/9381 K., 27.10.2021.
Yargıtay 11. Ceza Dairesi, 2021/35007 E., 2021/9105 K., 25.10.2021.
Yargıtay 11. Ceza Dairesi, 2021/15401 E., 2021/8076 K., 07.10.2021.
Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 2020/4909 E., 2021/8489 K., 20.05.2021.
Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 2021/760 E., 2021/1963 K., 22.02.2021.
Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2020/17786 E., 2021/2369 K., 28.01.2021.
Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2020/15969 E., 2021/1685 K., 21.01.2021.
Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2020/14976 E., 2020/20036 K., 23.12.2020.
Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2020/15718 E., 2020/19941 K., 22.12.2020.
Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2020/13990 E., 2020/19383 K., 17.12.2020.
Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2020/350 E., 2020/19286 K., 16.12.2020.
Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2020/13050 E., 2020/17597 K., 30.11.2020.
Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2020/12411 E., 2020/16638 K., 18.11.2020.
Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2020/10301 E., 2020/14987 K., 28.10.2020.
Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 2020/1312 E., 2020/2511 K., 26.10.2020.
Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2020/9894 E., 2020/14415 K., 22.10.2020.

- Yargıtay 8. Ceza Dairesi, 2017/25285 E., 2019/9624 K., 08.07.2019.
Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 2019/1615 E., 2019/3119 K., 17.06.2019.
Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2018/11682 E., 2019/7353 K., 04.04.2019.
Yargıtay 8. Ceza Dairesi, 2017/4981 E., 2019/3743 K., 18.03.2019.
Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 2018/10942 E., 2019/4373 K., 04.03.2019.
Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 2018/6772 E., 2019/136 K., 14.01.2019.
Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 2018/290 E., 2018/1646 K., 09.04.2018.
Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 2016/290 E., 2017/2227 K., 12.06.2017.
Yargıtay 18. Ceza Dairesi, 2015/4751 E., 2015/5067 K., 10.09.2015.
Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 2013/13054 E., 2015/27287 K., 17.04.2015.
Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 2013/8281 E., 2015/20820 K., 18.02.2015.
Yargıtay 14. Ceza Dairesi, 2012/8044 E., 2014/5454 K., 22.04.2014.
Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 2012/5877 E., 2013/1588 K., 28.02.2013.
Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 2009/9467 E., 2011/4134 K., 28.06.2011.

